

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SEINUOSE NUOGAŠTAUJAMA, KAD SKATINAMAS PAKANTUMAS DAUGIAKULTŪRIŠKUMUI – Petras Maksimavičius	3
ARTĖJA LENKIJOS SEIMO RINKIMAI – IR VĖL LIETUVA SKRIAUDŽIA LENKUS – Irena Gasperavičiūtė	5
RUDENS GĖRYBIŲ SKAIČIAVIMAS – Rytis Motiejūnas	6
POKALBIS SU VILKAIS – Jurgita Stankauskaitė	8

MŪSŲ INTERVIU

NAUJA MOKSLŲ DAKTARĖ – Eugenija Pakutkienė	10
---	----

TIKĖJIMAS

„DIEVO ARMIJA PER PASAULĮ EINA, EINA...“ – Aldutė Vaičiulytė	13
---	----

KULTŪROS BARUOSE

PASAULIO TVARKYMAS	14
SANGRŪDOS KRAŠTO ŠVENTĖ – Angelė Bapkauskienė	15
LIETUVIAI - ŽEMDIRBIŲ TAUTA – Daiva Batvinskaitė	17

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

VERONIKA KAZLAUSKAITĖ – NE TIK APIE BURBIŠKIŲ KAIMĄ – Eugenija Pakutkienė	18
ALYTAUS MŪŠIO PRISTATYMAS DK BIRUTĖS ULONŲ BATALIONE – Gintaras Lučinskas	21

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Draugystė
(Valdo Žilionio nuotr.)

Pasaulio tvarkymas
(Jono Vydras nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
red@post.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. 22 Lipca 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė

Redakcijos sekretorius – Petras Vitkauskas
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI:

Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė,
Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2015-09-29.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra.

„Aušros“ redakcijos sąskaita:

BS Sejny O/Puńsk, ul. A. Mickiewicza 52,
16-515 Puńsk
Nr. 33 93540007 0070 0000 0198 0008
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Marchlewskiego 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7-17
val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Admini-
stracji i Cyfryzacji.
Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas (26-27 psl.).

Ministerstwo
Administracji
i Cyfryzacji

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Neseniai buvo mums leista patirti labai malonių ir džiugių akimirky stebint Europos krepšinio čempionatą. Kaip smagu pagalvojus, kad Europos sidabrinė komanda – tai mūsų tautiečiai. Taigi visų pirma norisi pasveikinti visus su šiuo puikiu laimėjimu. Nors ir naikinamos ribos tarp tautų, pasaulis globalėja, bet tautinė priklausomybė daugumai yra svarbi, ir tai siejasi su emociniu žmogaus gyvenimo lygmeniu. Tikėtina, kad čia, Europos valstybėse, tai išliks dar ilgai.

Šiandien benaršydama internete užsukau į Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos tinklalapį ir aptikau informaciją, kad Lietuvos švietimo ir mokslo ministrė Audronė Pitrenienė jau atsakė į laišką, kurį jai atsiuntė Lenkijos edukacijos ministrė Joanna Kluzik-Rostkowska (apie tai užsimenu straipsnyje 5 psl.). Lietuvos ministrė savo kolegei Lenkijoje, tarp kita ko, rašė, kad Lietuvoje mokyklų tinklas keičiasi dėl mokinių skaičiaus mažėjimo (per pastaruosius 15 metų mokinių skaičius visoje šalyje sumažėjo 40 proc.). Ji taip pat paminėjo, kad Lenkijoje dėl mokyklų tinklo keitimo lietuviškų mokyklų liko 4, o dar 1999 m. jų buvo 14.

Audronė Pitrenienė patikino, kad Lietuva nėra priėmusi jokių teisės aktų pakeitimų, bloginančių ugdymosi gimtąją kalbą sąlygas. „Kaip tik siekiame, kad tautinių mažumų moksleiviai galėtų mokytis gimtosios kalbos ir mokyklose valstybine mokomąja kalba. Numatome, kad po kelerių metų mokiniai, kurie mokosi mokyklose lietuvių mokomąja kalba, turės galimybę mokytis lenkų, rusų ir kai kurių kitų savo gimtųjų kalbų. Tam planuojama skirti 2 pamokas per savaitę“, – rašoma laiške.

Kaip matome, Lenkijoje dramatinavimas dėl tautiečių Lietuvoje padėties tikrai yra rinkimų kampanijos elementas.

Seinuose nuogaustaujama, kad skatinamas pakantumas daugiakultūriškumui

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Spalio 25 d. vyks Lenkijos Parlamento rinkimai. Daug apie tai rašoma laikraščiuose ir kalbama televizijoje, tačiau originalių, konkrečių pasiūlymų, koku keliu turėtų eiti valstybė, nedaug. Matyt, teisūs tie, kas teigia, jog rinkimus laimės tos politinės jėgos, kurios gebės efektyviau pasinaudoti Europą kamuojančia pabėgėlių problema. Tai padaryti nesunku, pakanka vien pasižiūrėti, kokios nuomonės vyrauja Lenkijos visuomenėje. Jos daugeliu atvejų nepalankios atvykėliams. Žmonės tikisi, kad valstybės institucijos veiksmingai priešinsis pabėgėlių priėmimui ir pagalbos jiems suteikimui. Ką kalbėti apie plačiąją visuomenę, kai šiuo klausimu dažnai kontroversiškai pasisako net Lenkijos Katalikų Bažnyčios atstovai. Dabartinei politinei opozicijai šiuo klausimu lengviau

„Šiandien matoma ir madinga laikysena, kurios tikslas skatinti pakantumą daugiakultūriškumui ir pasaulio įvairovei. Atsvara tokiems veiksams yra grįžimas prie šaknų, tradicijų, vietos kultūros netgi tokiuose tolimuose Lenkijos kampeliuose kaip Seinų kraštas.“

kalbėti, tuo labiau reikšti radikalesnes mintis, kadangi tai ne jai kol kas tenka lankytis Briuselyje ar susitikinėti su kitų šalių atstovais, kurie vis griežčiau reikalauja laikytis solidarumo principo. Jokiu būdu nesaikau, kad Lenkijos lietuviai ar kitos tautinės mažumos turėtų džiaugtis skirtingų kultūrų ar religijų žmonių

atvykimu į Lenkiją. Ta sumaištis, kurią pastaruoju metu matome pasaulyje, niekam nėra naudinga ir džiuginanti. Tai mūsų visų nelaimė. Tačiau pagrindinis klausimas tas, kiek Lenkijos visuomenė pasirengusi šiuos iššūkius priimti, juos suprasti ir esant reikalui padėti likimo nukriaustiems žmonėms.

Diskusijos apie pabėgėlių priėmimą atskleidė ir daug kitų klausimų, kurie taip ryškiai nebuvo anksčiau matomi ar viešai akcentuojami. Vieni jų – kiek mes ir mūsų kaimynai atviri kitoms kultūroms ar religijoms, kiek švietimo sistema ir įdiegtos teisės normos parengė visuomenę gyventi taip sparčiai besikeičiančiame pasaulyje? Ar tai buvo tik formaliai atlikti darbai, tam tikrų konvencijų ratifikavimas ir raportų apie jų vykdymą rengimas, ar tai iš tikrųjų pakeitė

žmonių mąstyseną, padėjo jiems suprasti ir pasirengti naujiems iššūkiams? Kad ne viskas gerai – parodė neseniai keliuose miestuose vykusios demonstracijos. Jų metu tautinių simbolių fone skanduojami šūkiškai priminė ne pačius geriausius tarpukario laikus, kuomet kitataučių padėtis ne visuomet buvo gera. Neramina dar ir tai, kad tų demonstracijų tikslas nebuvo vien parodyti

Seinų lietuvių mišrusis choras 2004 m.

neigiamą nusiteikimą pabėgėlių atžvilgiu, tačiau taip pat aiškiai pasakyti, kad kitų tautybių žmonės valstybėje nelabai pageidaujami. Štai neseniai šalia Seinų, Berznyko parapijos kapinėse, surengtos iškilmės, skirtos vadinamajam Nemuno mūšiui (1920 m.) atminti. Jos turėjo parodyti ne tik lenkų laimėjimą prieš bolševikus, bet taip pat įrodyti, kad lietuviai 1920 m. įsiveržė į Lenkijos teritoriją ir rėmė bolševikų invaziją į Lenkiją. Seinų mieste veikianti Paminklų globos draugija, kreipdamasi į Palenkės vaivadijos valdžią finansinės paramos minėtoms iškilmėms surengti, savo prašymą grindė taip: „Šiais laikais einama globalizacijos link, nyksta „tautinės valstybės“ sąvoka. Tautinę tapatybę išstumia identifikavimasis su globalia visuomene. Šiandien matoma ir madin-ga laikysena, kurios tikslas skatinti pakantumą daugiakultūriškumui ir pasaulio įvairovei. Atsvara tokiems veiksams yra grįžimas prie šaknų, tradicijų, vietos kultūros netgi tokiuose tolimuose Lenkijos kampe-liuose kaip Seinų kraštas.“

Šitie teiginiai tikrai kelia nerimą. Ką norima tuo pasakyti? Kodėl

reikėtų smerkti pakantumą kitoms kultūroms? Tai ne politinio mitingo metu emocionaliai išsakyti žodžiai, bet oficialus kreipimasis į Palenkės vaivadijos valdžią, siekiant gauti finansinę paramą ir pritarimą tokiai laikysenai. Norą gyventi vienalytėje tautiniu požiūriu valstybėje galima būtų suprasti, tačiau Europoje (taip pat Seinuose) tai įgyvendinti neįmanoma. Tie, kas ragina dabartinį ar būsimą šalies elitą tuo keliu eiti, tik skatina nesantaikos proveržius ir tuo pačiu silpnina valstybę.

Grįžkime prie artėjančių rinkimų. Neseniai partijų komitetai paskelbė savo kandidatų į Parlamentą sąrašus. Jau žinome, kas stengsis patekti į Seimą 24-ojoje apygardoje (Palenkės vaivadija). Didelių staigmenų nėra. Pagrindinės partijos sąrašų pradžioje pasiūlė tuos pačius kandidatus, kuriuos matėme praėjusių rinkimų metu. Matyt, nusprendė, kad šie anuo metu išrinkti Seimo nariai įgijo visuomenės pasitikėjimą, gerai atstovavo jos interesams ir daug gero padarė regiono plėtrai. Nenoriu šių kandidatų girti ar peikti, kadangi Lenkijos lietuvių bendruomenė (taip pat „Aušra“) stengiasi išlikti

apolitiška ir jokių politinių jėgų neremia. Tačiau verta pažymėti, kad Palenkės vaivadijoje paprastai daugiausia rinkėjų balsų surenka dešinėsios pakraipos, tautinius šūkius skelbiantys atstovai. Tai vienas iš nedaugelio Lenkijos regionų, kuriame istoriniai klausimai, tautinės tapatybės „gynimas“ ir jos eksponavimas nustumia į šalį ekonominius, infrastruktūros plėtos klausimus. Ko-

dėl taip yra, sunku pasakyti. Kai kas mano, kad atsakymų reikėtų ieškoti XVIII a., kai vyko Respublikos padalijimai ir jos dalys pateko į skirtingų valstybių sudėtį, o jų skirtingos politinės, kultūrinės ir ekonominės santvarkos pakeitė žmonių mentalitetą, galimų grėsmių ir realių laimėjimų suvokimą. Gabesni politikai, kurie sugeba perprasti žmonių mąstymo ypatybes, nesivaržo to išnaudoti savo politiniuose veiksmuose. Iškilmės, kurios rugsėjo 20 d. vyko Berznyke, buvo gera proga įtikti savo rinkėjams, nepaisant to, kad tokie renginiai sukuria mažai teigiamų emocijų ir tik didina nuoskaudas.

Įsibėgėjus rinkimų kampanijai vis dėlto norėtusi išgirsti ne tik tai, kaip šį regioną kankino įvairios okupacijos, kokiu būdu tai reikėtų įamžinti ir kiekvienais metais paminėti. Istorinė atmintis svarbi, tačiau ji turėtų ne tik kelti žmonių pasididžiavimą savo istorija, bet visų pirma didinti atsakomybės už savo kraštą jausmą ir norą kurti, puošti, kovoti dėl geresnio savo vaikų gyvenimo, šaligatvių sutvarkymo, suoliukų parke nudažymo, sudžiūvusių lapų prie didvyriams pastatytų paminklų surinkimo...

Artėja Lenkijos Seimo rinkimai – ir vėl Lietuva skriaudžia lenkus

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Lietuvoje 2011 metais priimtas Švietimo įstatymas, kuriuo remiantis reikalaujama, kad tautinių mažumų mokyklų abiturientai laikytų tokį patį lietuvių kalbos abiturientų egzaminą kaip ir lietuviškų mokyklų mokiniai, sukėlė audrą lenkų bendruomenėje. Tuomet vyko protestai, mitingai, susitikimai ir t. t., ir pan. Jau keletą metų tautinių mažumų mokyklų mokiniai laikė suvienodintą lietuvių kalbos egzaminą, tačiau šiais metais, vos prasidėjus pamokoms, rugsėjo 2 d., lenkiškos mokyklos vėl surengė protesto akciją – mokinių streiką. Kai kurių mokyklų moksleiviai nesirinko mokyklose, o ėjo mels-tis prie Aušros vartų Švenčiausiosios Mergelės Marijos paveikslu.

Šis streikas, žinoma, sukėlė gyvą susidomėjimą Lenkijoje. LR Seimas net priėmė rezoliuciją tuo klausimu. O Lenkijos švietimo ministrė parašė laišką Lietuvos ministrei Audronei Pitrenienei, pareikalavo Lenkijos ir Lietuvos viceministrių susitikimo, taip pat rašė Vilniuje protestuojančių mokinių tėvams – patikino, jog palaiko jų siekius, ir pareiškė: „Atidžiai stebėsime situaciją Vilniuje ir imsime veiksmų apginti lenkų vaikų teises Lietuvoje“.

Tą pačią savaitę Lenkijos Seimas beveik bendru sutarimu pritarė rezoliucijai, kurioje paragino Lietuvą imtis veiksmų siekiant lenkų tautinei mažumai užtikrinti tinkamas sąlygas mokytis lenkų kalba. Už tokį dokumentą balsavo 411 parlamentarų, 4 buvo prieš. „Mes norime plėtoti abipusius santykius, pagrįstus abipuse pagarba teisėms ir abiejų šalių piliečių

tapatybei“, – rašoma dokumente. Rezoliucijoje, be kita ko, primenama rugsėjo 2-osios akcija Vilniuje, kai dalis lenkiškų mokyklų moksleivių nėjo į mokyklas ir rinkosi į mišias. „Tai buvo dar vienas dramatiškas lenkų mažumos siekio išsaugoti savo tapatybę, kalbą ir kultūrą ženklas“, – konstatavo Lenkijos Seimas.

Apie rugsėjo 10 d. Lenkijos ir Lietuvos švietimo viceministrių Evos Dudek (Ewa Dudek) ir Genoveitos Krasauskienės susitikimą galima pasiskaityti ministerijų interneto tinklalapiuose. Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos atstovė Virginija Rinkevičienė apie viceministrių susitikimą rašė: „Rugsėjo 10 ministerijoje lankėsi Lenkijos švietimo viceministrė Ewa Dudek dėl tautinių mažumų problemų Lietuvoje: egzaminai, vadovėliai, mokyklų tinklas. Susitikimo metu trumpai buvo aptarti ir lietuvių Lenkijoje reikalai.

Lenkijos švietimo viceministrei buvo atkreiptas dėmesys dėl klaidų egzaminų užduotyse, nes dėl nekokybiško vertimo mokiniai negali teisingai atlikti užduočių. Nors, pasak Lenkijos vadovų, Lenkijos centrinė egzaminų komisija bendradarbiauja su Lietuvos egzaminų centru, klaidos egzaminų užduotyse ir toliau kartojasi. Dėl to šiais metais Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė kreipėsi į Komisijos vadovybę.

Kitas dalykas, sąlygojantis mokinių mokymosi rezultatus – vadovėliai. 2009 metais pasikeitus bendrosioms mokymo programoms, visi vadovėliai tapo nebegaliojantys. Tačiau nuo to laiko vadovėliai išleisti tik pagrindinės

mokyklos I ir II klasėms, o nuo IV kl., išskyrus lietuvių kalbą, mokiniai mokosi iš lenkiškų vadovėlių.

Komentuodama šias problemas Lenkijos švietimo ir mokslo viceministrė pareiškė, kad jos žiniomis klaidos egzaminų užduotyse pasitaikė tik pirmaisiais metais, bet pažadėjo grįžusi šią problemą pasiaiškinti. O vadovėlių kokybė ir kiekybė, Lenkijos viceministrės manymu, yra labai svarbus veiksnys, ir tai reikalauja pastangų tiek iš Lenkijos, tiek iš Lietuvos pusės.

Kalbėdama apie mokyklų tinklą Lenkijos viceministrė pažymėjo, kad Lenkijoje priimti įstatymai teigiamai įtakoja lietuvių Lenkijoje švietimo veiklą. Ministerija nėra gavusi jokių pareiškimų ar nusiskundimų iš lietuvių Lenkijoje. Aišku, jei jų gautų, būtina nagrinėtų. Viceministrė nieko neužsiminė apie Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkės 2015 m. rugpjūčio 8 d. laišką Lenkijos Respublikos Ministrei Pirmininkei Ewai Kopacz. Matyt, šis laiškas Lenkijos švietimo ministerijos nepasiekė.

Susitikimo metu Lenkijos švietimo viceministrė pasiūlė atnaujinti darbo grupės veiklą tautinių mažumų Lietuvoje švietimo klausimais ir išreiškė pageidavimą, kad darbo grupė darbą pradėtų jau rugsėjo mėnesį. Lietuvos pusė pritarė tokiai darbo grupei (aišku, rugsėjo mėnesį ji tikrai dar negalės susitikti), bet taip pat pasiūlė paritetine tvarka ir Lenkijoje tokią grupę sukurti.“

Lenkijos edukacijos ministerijos interneto tinklalapyje randame štai tokią informaciją apie Lietuvos ir

Lenkijos viceministrių susitikimą rugsėjo 10 d.: „Lenkijai paprašius ke-tvirtadienį įvyko Lenkijos ir Lietuvos švietimo viceministrių susitikimas. Viceministrė Eva Dudek kalbėjosi su Genoveita Krasauskiene, Lietuvos švietimo ir mokslo viceministre.

Eva Dudek kalbėjo apie lenkiškų mokyklų padėtį.

– Esame sunerimę dėl lenkų padėties Lietuvoje, – sakė ji. – 2011 metų pasikeitimai Lietuvos švietimo sistemoje privedė prie to, kad Lietuvos lenkų mokyklų absolventai vis rečiau turi galimybę patekti į Lietuvos aukštųjų mokyklų valstybės finansuojamas vietas, – pridūrė viceministrė.

Pokalbio metu buvo aptarta Vladislavo Sirokomlės ir Joachimo Lelevelio mokyklų, kurių akreditavimas užsitęsė, padėtis. Viceministrė Krasauskienė patikino, kad jos ministerija ruošia atsakymą šiuo klausimu. Jis bus pateiktas mokykloms artimiausiu metu.

– Viliusosi, kad tai bus teigiamas atsakymas, – sakė Dudek. Ji taip pat pasiūlė atnaujinti 2011 metais Lietuvos švietimo ministerijos įkurtos darbo grupės, kuriai priklausė tautinių mažumų atstovai, veiklą. Ta grupė turėjo stebėti tautinių mažumų mokyklų veiklą.

Susitikimo metu nutarta atnaujinti Lenkijos ir Lietuvos tautinių mažumų švietimo ekspertų grupės darbą. Pagal Lietuvos švietimo viceministrę, šių grupių veikla bus atnaujinta dar šiais metais.“

Skaitant abiejų švietimo ministerijų atstovų informaciją apie susitikimą susidaro įspūdis, tarsi būtų dalyvauta skirtinguose renginiuose. Tikėtina, kad šis paaštrėjęs lenkų visuomenės Lietuvos puolimas dėl menamo lenkų tautinės mažumos skriaudimo įvyko dėl artėjančių Seimo rinkimų. Kaip matyti, Lietuvos lenkų tema vis dar aktuali mobilizuojant rinkėjus. Taigi iki rinkimų gal galima ir pakentėti, tačiau tokia propaganda Lietuvai tikrai pridaro labai daug žalos.

Rudens gėrybių ska

Kol piliečiai bando susiskaičiuoti šios keistokos vasaros derlių, o politikai pradeda savo rudens sesijos darbus, gamta žeria turbūt paskutinius šilumos pliūpsnius. Malonusis metų laikas pasibaigė, o kad jau ruduo, primena tik tušti gandalizdžiai ar vienas kitas į pietus neišskridęs gandas. Dažniausiai tai būna koks nors raišas „nabagas“, savo gentainių nepriimtas į būrį. Ar jis sulauks pavasario? Galbūt, jei jį priglobs geri žmonės. Vieną tokių šlubų teko išvysti ant Šiluvos bažnyčios šventoriaus tvoros.

Paskutinėmis savaitėmis Lietuvoje buvo tik dvi visuotinai aptariamose temos. Tai krepšinis ir pabėgėliai. Sporto tema netikėtai daugeliui pasibaigė beveik sėkmingai. Mūsų krepšininkai, ekspertų nurašyti dar prieš Europos čempionato pradžią, netikėtai iš jo atsivežė ne tik kelialapį į Rio de Žaneiro olimpiadą kitamet, bet ir sidabro medalius! Nors po pralaimėto finalo atbudo ir niurzgliai, tačiau beveik visas rungtynes sunkiai laimėdavusi rinktinė tikrai verta pagyrimo.

O pasibaigus sporto šventei sugrįžta prie kasdienių rūpesčių. Apie tai jau esu užsiminęs anksčiau. Tačiau paskutinių savaičių migrantų antplūdis į Europos Sąjungą nustūmė į šoną visas kitas bendrijos problemas, netgi ekonominėje duobėje sėdinčią Graikiją. Ten, beje, naujus priešlaikinius rinkimus laimėjo tas pats A. Tcipras.

Europos žemynas visada garsėjo svetingumu. Didžiosios kontinento valstybės, savo galios pagrindą paklojusios negailestingu kolonijų išnaudojimu dar XIX a. pabaigoje, netgi jaučia tam tikrą moralinę skolą.

Todėl jau geras pusšimtis metų, kai buvusių Didžiosios Britanijos ar Prancūzijos valdų gyventojai palengvinta tvarka gauna metropolijos pilietybę. Na o Vokietijai po Antrojo pasaulinio karo labai trūko darbo rankų. Rezultatas – keletas milijonų turkų, likusių gyventi šalyje.

Pagalbą vargstančiam ir atjautą akcentuoja ir visų šakų krikščionybė. Tačiau ši tautų kraustymąsi sukėlė ne tiek žiaurūs vidaus karai ar visiems atsibodusių diktatoriukų siautėjimas, kiek neatsargus Vokietijos kanclerės A. Merkel viešas pasisakymas, pažadant būti svetinga visiems pabėgėliams. Ir šimtai tūkstančių žmonių patraukė į Vokietiją, ir tik į Vokietiją. Jokios kitos ES šalys (na gal dar išskyrus Skandinaviją ar Didžiąją Britaniją) tokių pabėgėlių nedomina.

Kilo chaosas, lūpą prikando ir pati politikos ilgaamžė. Gali būti, kad tokios mažos detalės gali kainuoti neatsargiam politikui karjerą. Vokietija iš pradžių kalbėjo apie pusės milijono pabėgėlių priėmimą, po to tas skaičius padidintas iki 800 000 (tai yra maždaug 1 proc. visų jos gyventojų), dabar jau kalbama apie milijoną. Vien Vokietijoje. Dėl to persigandę vokiečių politikai ir pradėjo reikalauti privalomųjų migrantų kvotų.

Europos Sąjunga kurta kaip savarankiškų tautų bendrija, besilaikanti solidarumo principų, kurioje gerbiamos ir kiekvienos šalies teisės. O štai privalomosios kvotos jau kvepia diktatu. Suprantama, kad didžiosios valstybės gali priimti ir milijoną ar dar daugiau bėglių. Bet kuo tai gresia mažosioms valstybėms?

Visų pirma tai demografinis klausimas. Jei Vokietijai su 82 milijonais

ičiavimas

RYTIS MOTIEJŪNAS

gyventojų šimtas kitas tūkstančių žmonių nėra problema, tai ji yra Baltijos valstybėms. Kyla problema tautų tapatumui. Žinoma, „tolerantai“ mums įrodinėja, kad Lietuva visada buvo svetinga kitataučiams, dažnai minimi totoriai ir karaimai, gražiai įsijungę į krašto gyvenimą. Tai tikra tiesa, bet jų niekada nebuvo tiek daug. Ir jie niekada nereikalavo sau jokių ypatingų privilegijų. Ko reikalauja musulmonai šiandien Anglijoje ar Prancūzijoje, kartais praslysta net į mūsų politkorektiškos spaudos puslapius... Cinikai kikeną, kad tokiu būdu nusenusi Europa bando atsišviežinti, įliedama sau naujo kraujo. Gal tai ir tiesa. Juk tos pačios

Vokietijos demografiniai rodikliai jau daugelį dešimtmečių yra neigiami.

Profesorius A. Butkus ironizuoja, kad Lietuvai nepavyko integruoti net poros tūkstančių čigonų (jie krikščionys), o ką kalbėti apie kelis ar keliolika tūkstančių emigrantų musulmonų. Pridurčiau dar daugiau. Mūsų tolerancija tiek gili, kad neasimiliuoti liko net tie keli šimtai karaimų, prieš 600 metų Vytauto atvarytų iš Krymo, ar tie patys keli tūkstančiai totorių. O bandymai lyginti šią įvairiaspalvę minią su žmonėmis, bėgusiais nuo pasaulinio karo ir stalininės imperijos nagų XX a. viduryje, yra nekorektiški ir juos žeidžiantys.

Bet ar visi tie šiandienos atvykėliai yra karo pabėgėliai? Spaudoje pasirodė informacija, kad Turkijoje demaskuota pagrindinė spaudtuvė, gaminusi Sirijos piliečių pasus. Pagaliau ar likviduota mafija, plukdanti tūkstančius pabėgėlių Viduržemio jūra? Ir kodėl du trečdalius bėglių sudaro jauni vyrai, kažkodėl dažnai pametę savo pasus, tačiau turintys naujausius išmaniuosius telefonus? Na o juokingiausia buvo žinia, kai Serbiją pasiekę pabėgėliai Vengrijos sienos link važiavo traukiniais ir taksi. Tai gal visgi jie ekonominiai migrantai, nusprendę pasinaudoti naivių europiečių svetingumu?

XXX

Giņuose tarp tautinės tapatybės gynėjų ir klusnių eurodirektyvų vykdytojų primiršti ir mūsų pačių reikalai. Kalbame apie naujo tipo darbo santykių įstatymo svarstymą. Vyriausybė norėtų šį įstatymą priimti kuo

greičiau, profsąjungos jame mato daugybę naujų užslėptos ar atviros dirbančiųjų diskriminacijos formų. Įvyko netgi protesto mitingas, skirtingai negu 2009 m. sausį nepasibaigęs riaušėmis ar Seimo langų daužymu. Bet profsąjungos žada protestuoti toliau. Žinant mūsų darbdavių mąstyseną, nekyla jokių abejonių, kad jie pasinaudos bet kokia jiems tinkancia galimybe manipuliuoti savo darbuotojų likimu. Druskos prie viso šito reikalo prideda ir faktas, kad pabėgėliams skiriamų lėšų suma kone dukart viršija Lietuvos minimalų darbo atlyginimą ir beveik tris kartus – pensijas. Valdžios vyrai teisinasi, kad kiekvienas svečias į rankas gaus per mėnesį tik 71 eurą, o ne pamiršus 600. Ir kad didžioji tų pinigų dalis bus skiriama ne iš Lietuvos biudžeto, o iš europinių lėšų. Visgi toks nuolankus briuselietišų nurodymų vykdymas tik parodo, kad mūsų piliečiai nėra taip godojami kaip būsimieji svečiai... Seimo nariai neskuba – juk rinkimai už metų, o rinkėjai turi neblogą atmintį.

Kol kas dar nėra žinomos visos kvotų sistemos detalės. Lietuvos pareigūnai bando nutaisyti žvalių veido išraišką, bet nesako, kiekgi tų svečių bus. Ir kaip juos integruosime. Norą juos priimti kol kas pareiškė 12 iš 60 Lietuvos savivaldybių. Žinoma, tai daug geriau nei laikyti juos tarp miškų pasiklydusioje Rukloje, toli nuo miestų. Bet kiek jų panorės čia likti? Ar žiemai pasibaigus nepatruks jie išsvajotosios Vokietijos link?

Europa pasirodė nepasiruošusi spręsti tokio masto problemos. Kol kas kovojama ne su jos priežastimis, o tik su rezultatais. Kaip bus toliau? Reikėtų prisiminti, kad tautų kraustymasis kadaise sugriovė netgi tokią civilizaciją kaip Romos imperija. Problemas reikia spręsti iš esmės, o ne naiviai vapėti, kad tautinių mažumų padėtis Lietuvoje vis geresnė ir geresnė, kaip teigia kai kurie valdininkai!

Ryčio Motiejūno nuotr.

Šlubis gandraš Šiluvoje

Pokalbis su vilkais

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Tai buvo pirmas ir tikriausiai paskutinis šiais metais susitikimas su vilkais. Išgyventas nepaprastas vakaras žalčių padangėje, kur, beveik nieko nepažinodamas, jauteisi esąs tarp savų. Tvyrojo draugiškumo, supratimo ir gerumo gaiva. Ten susitiko brolių jotvingių ir prūsų istorijos alkani vilkai. Jie nevaikščioja keturiom ir nieko nepuola. Slepia savyje paslaptį, bet mielai juo pasidalina su kiekvienu, susidomėjusiu jų gyvenimo būdu, laisvalaikiu ar net svajonėmis. Be galo sunku nupasakoti, ką reiškia pirmą kartą pažvelgti vilkui į akis ir klausytis jų bėgančios gaujos aido, kuris girdimas tik kitapus ugnies liepsnų.

Prieš pradėdama rašyti šį straipsnį turėjau tikslą pasidalinti su Jumis, skaitytojais, susitikimo su vilkais keistai įdomios patirties apmąstymais, tačiau galų gale nusprendžiau apsiriboti pažintų vilkų pasakojimais apie jų gyvenimo misiją ir vertybes, paklydusį žmogų ir pašamonės jėgą. Norint išvengti nesupratimo, šiame tekste minimi vilkai neturi neigiamos reikšmės. Priešingai. Vilkai turi savo normalų gyvenimą, nemaistauja ir negąsdina. Jie ypatingai gerbia istoriją ir protėvių atminimą.

Taigi TĄ vakarą pirmuosius kelyje susitikau „Prusaspira“ vilkus, kurie priklauso prūsų bendruomenei Lenkijoje. Jie vadina save prūsais, prūsų palikuonimis arba tiesiog senosios baltų tautos kultūros gerbėjais ir puoselėtojais. Šiai etninei grupei (nors ji ne visada linksta taip save vadinti) priklauso labai įvairūs žmonės, tačiau juos jungia susidomėjimas prūsų žemių praeitimi. Nors vieni kalba lietuviškai, o kiti lenkiškai, dauguma iš jų kalba taip pat prūsiškai. Kaip keista. Atrodo, kad visada kalbėta,

Jurgio Černelio nuotr.

jog prūsai išnyko, o jų kalba seniai užmiršta. Štai, pasirodo, yra tokių, kurie prisimena senelių pasakojimus apie šeimos kilimą iš prūsų ir jų kalbą. Stengiamasi ateiviams, dabartiniams buvusios Prūsijos teritorijos gyventojams, padėti suprasti vietos praeitį, vietovių pavadinimų kilmę. Sakoma, kad žemės dvasia anksčiau ar vėliau prabyla. Pirmiausia jos bangos pažadina žmogaus pašamonę. Kalbėdamasis su „Prusaspira“ nariais suprantu, kad jau kažkur esi girdėjęs apie sunkiai paaiškinamą potraukį arba ryšį su tais dalykais, su kuriais anksčiau neturėta (?) nieko bendra. Pagaliau suvoki, kad susiduri su kolektyvinės pašamonės ženklais. Apie juos kalbėjo pats Karlas Gustavas

Jungas – garsus šveicarų psichanalitikas! Remiantis jo sukurtomis teorijomis, nešiojame nemažai informacijos, kuri kaupiama žmogaus istorijoje. Anot vieno iš minimos etninės grupės narių, nesvarbu, kur žmogus gimsta ir kokioje aplinkoje auga. Jeigu jam bus skirta, laikui bėgant likimas jį nuves ten, kur jo šaknys. Visai netikėtai galima atsidurti vietoje, kurioje protėviai gyveno senojo tikėjimo vertybėmis, su dievų panteonu. Gal žmogus neatsimena daugumos dalykų, bet gamta savyje viską kaupia. Juk mes vaikščiojame tomis pačiomis upių pakrantėmis, kuriomis keliaudavo mūsų protėviai.

Klausydamasis vilkų, pradėdi linksėti galvą, nes susimąstyti

neįmanoma. Bandai suprasti. Ir tada visai netikėtai vienas iš kepurėtų pašnekovų dalinasi trumpa, bet itin įdomia savo gyvenimo istorija. Jis papasakoja, kad gimė dideliame mieste, kitoje Lenkijos pusėje. Laikei bėgant, su mylimąja nusprendė persikelti gyventi į Mozūriją. Kraustymosi pagrindinė priežastis – darbas. Vėliau jis sužinojo, kad nėra grynakraujis lenkas ir šeimos šaknų reikėtų ieškoti lietuvių tautoje. Kaip pats teigė, pradžioje tėvams buvo sunku suprasti jo gyvenimo sprendimus, tačiau jį užstojo senelė. Ji paaiškino, kad anūką veda protėvių balsai. Tai visiškai normalu ir tai reikia gerbti. Tik po daugelio metų jo giminaičiai sužinojo, kad šeimoje buvo pasakojamos legendos apie jų protėvius prūsus.

To vakaro pokalbiai užčiuopė prūsų kalbą, kuri ne tik egzistuoja žodynuose, bet ir skamba kelių šeimų lūpose. Ją vartoja viena šeima Lenkijoje ir kelios šeimos Lietuvoje bei Karaliaučiaus srityje. Tik prieš metus ar dvejus buvo pripažinta, kad prūsų kalba nėra mirusi, bet atgaivinta. Tikimasi, kad minėtų šeimų vaikai arba anūkai ateityje galės save laikyti prūsų tautine mažuma. Kalbama, kad Varmijos Mozūrų vaivadijoje gyvena kelių tautų atstovai. Daugiausia tai atvykėliai iš kitų regionų. Pastebėta antrosios kartos problema – sunkiai identifikuojama tapatybė. Žmogus nesuvokia savo šaknų, todėl vis labiau pradedama domėtis vietos praeitimi. Šiuo tikslu atsiranda vis daugiau bendruomenių, kurios bando aiškinti vietovių pavadinimų kilmę, ieškoma informacijos apie senuosius gyventojus, pasakojama apie evangelikų, mozūrų bei prūsų pasaulėžiūrą, kryžiuočių kovas ir pan. Dabar labiau norima kelti klausimą, ne kaip gyveno, o kaip gyvens prūsai. Praeitis yra svarbi, nes tai kiekvienos tautos pagrindas, tačiau negalima į ją tik žiūrėti, o reikia per ją kurti ir judėti pirmyn. Kas iš to, kad mes

nešiosime žinią apie tautos kultūrą ir istoriją, bet jos netaikysime gyvenime, nekalbėsime prūsiškai? Ji bus niekam nereikalinga, – teigia bendruomenės „Prusaspira“ pirmininkas. O tai padaryti tikriausiai nebus lengva, nes yra nemažai skeptikų.

Prūsais save laikančių ir savotiškai gyvenančių yra ir Lietuvoje. Tai medžiotojas, eigulys, žinomas Lietuvos šamanas Petras Dabrišius. Pats save linksta vadinti medinčiumi, nes toks asmuo Vytauto laikais buvo atsakingas už bites, žvėris ir medžius. Jis yra lankytino objekto šalia Telšių – „Žvėrinčiaus“ – įkūrėjas. Kaip pats sako, tai nėra zoologijos sodas. „Žvėrinčiuje“ gyvena jo numylėti laukiniai gyvūnai, turintys didelį laisvą plotą. Šios vietos įkūrimo istorija labai netikėta ir nepaprasta. Bet jos neatpasakosiu. Verta susitelkti ties mūsų pokalbiu apie žmogų, jo prigimtį ir buvimą žemėje. Dabrišius pasakoja, kad tai „žmogus daro vietą šventą“, nes ji turi nematomą galią, kuri traukia žmogų. Jeigu šis pajunta žemės jausmą, pradeda suprasti ir naudotis gamtos energija. Anot šamano, „kiekvienas ateiname į žemę su tam tikra misija. Mes gauname žemę, kad ją saugotume ir brangintume. Yra natūralus žmogaus ir gamtos ryšys, kurio negalima nutraukti. Žemė, tai ne daiktas. Jos neperkelsim. Ji duota kiekvienai tautai, tad joje reikia gyventi. Tik žemė yra tikrovė, o visa kita yra mūsų fantazija“. Juk ne žmogus sukūrė gamtą. Jis gali įgyvendinti fantazijos darinius – miestus, kelius, fabrikus. „Jeigu norime sugrįžti į tikrovę, turime sugrįžti į gamtą. Tik taip nesusinaikinsime“, – sako Dabrišius. Jis, kaip ir TO vakaro vilkai,

pabrėžia praeities svarbą. Visa jėga yra protėviuose. Reikia juos atminti, perduoti žinią ir profesiją kitoms kartoms. „Mano šeimoje visi: tėvai, seneliai, proseneliai, buvo medžiotojai, bitininkai. Tai vadinamoji genetinė informacija“, – pasakoja šamanas. Visa žmonija pirmiausia vertėsi medžiokle, mokėjo suprasti gamtą, jos kaitą, todėl kiekvienas nešiojame natūraliai gaunamą žinią, kurios nereikia mokytis. Tereikia suvokti žemės pulsą. Tas pats yra su tauta ir žeme, kurioje gimstama. Įgimus dalykus reikia pajauti, gerbti ir mokėti perduoti palikuonims.

Taigi pažinti vilkai turi skirtingus gyvenimus, tačiau visi pabrėžia tai, ką šiuolaikinis žmogus primiršo – pagarbą, meilę, ilgesį savo tautos žemei. Sako, jog tokios vietos, kaip Petro Lukoševičiaus Jotvingių ir prūsų gyvenvietė, dygsta kaip grybai po lietaus. Staiga ir iš nieko. Jų atsiranda vis daugiau, nes jas išdaigina gamtos ir protėvių šauksmo signalas.

Jurgio Černelio nuotr.

Nauja mokslų daktarė

Didžiausias gyvenimo džiaugsmas – jausti, kad esi reikalingas ir artimas žmonėms. (A. Čechovas)

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Kai kas patiria nesėkmę, netektį – liūdime kartu su juo. Kai pasiekiamas laimėjimas – tai džiaugsmas ne vien to asmens šeimai, bet ir draugams, pažįstamiems, visai visuomenei. Kaip gražu, kai tėvai vaikams parenka lietuviškas mokyklas. Gimtoji kalba nuo mažens labai svarbi. Siekti viršūnių būna daug lengviau, kai yra pagrindas po kojomis.

Kaip gera, kai gimtojo krašto – Seinijos jaunimas tobulinasi, keliauja, sugrįžta, gražina gimtinę savais pasiekimais ir gerais darbais... Jie skatina ir kitus eiti tokiu keliu, siekti, įgyvendinti savus planus, norus, ugdyti gebėjimus. Štai vienas tokių

pavyzdžių, rodantis, kad kukliam kaimo vaikui galima toli nueiti...

Sveikiname naują miškininkystės srities daktarę Jūratę Bukauskaitę iš Skarkiškių kaimo! Ji neseniai apsigynė daktaro disertaciją tema „Paprastosios pušies (Pinus sylvestris L.) DNR poliformizmo geografinio pasiskirstymo dėsningumai rūšies išplitimo areale“. Jūratė papasakojo, koks ilgas buvo bandymų, tyrimų, stebėjimų, sekimo kelias.

Eugenija Pakutkienė: Kokia buvo Tavo mokslų pradžia?

Jūratė Bukauskaitė: Nepasakyčiau, kad mokslas, knygos mane traukė nuo mažens... Mo-

kiausi Vidugirių kaimo pagrindinėje mokykloje, baigiau Punsko Kovo 11-osios licėjų. Vis nežinojau, ką rinktis, mokslas nelabai domino. Sugrįžus iš mokyklos labiau traukė gyvūnų priežiūra, augalai. Įdomu buvo viskas, kas susiję su kaimu. Nežinojau, kuo norėčiau būti ateityje ir ką rinktis baigus licėjų. Tėvelis

pasiūlė stoti į tuometinį Žemės ūkio universitetą ir patarė studijuoti ne ką kita, o miškininkystę. Ten mokslus jau baiginėjo trejais metais už mane vyresnė sesė Gražina, tad man lyg ir praminti takai buvo.

Nors nemėgau mokytis, bet kai apsigyvenau bendrabutyje, neturėjau papildomų užsiėmimų, taigi ir atsidaviau visa mokslui. Kai man sekėsi, dar labiau norėjosi mokytis, domėtis, siekti. Trečiame kurse dr. doc. Danusevičius, labai įdomiai dėstęs apie miško genetiką, selekciją ir sėklininkystę, pasiūlė stoti į doktorantūrą.

E. P.: Kaip sekėsi rašyti disertaciją?

J. B.: Įgijau bakalauro laipsnį, paskui baigiau dvejų metų magistro studijas su pagyrimu ir pinigine premija, kas labai nustebino ir paskatino tolesniam mokslui. Buvau apdovanota Lietuvos miškininkų sąjungos už magistro darbą „Tuopų genties medžių hibridų mikrodauginimo audinių kultūroje sąlygų ištyrimas ir augalų regenerantų išauginimas“ (2008 m. birželio 18 d.).

Tais pačiais metais studentų mokslinėje konferencijoje „Jaunasis mokslininkas 2008“ miškininkystės sekcijoje laimėjau pirmąją vietą. Tai buvo stebuklas. Tada ir apsisprendžiau stoti į doktorantūrą Lietuvos miškų institute kartu su tuometiniu Lietuvos žemės ūkio universitetu (dabar Aleksandro Stulginskio universitetas). Laukė didžiulis iššūkis ir daug darbo.

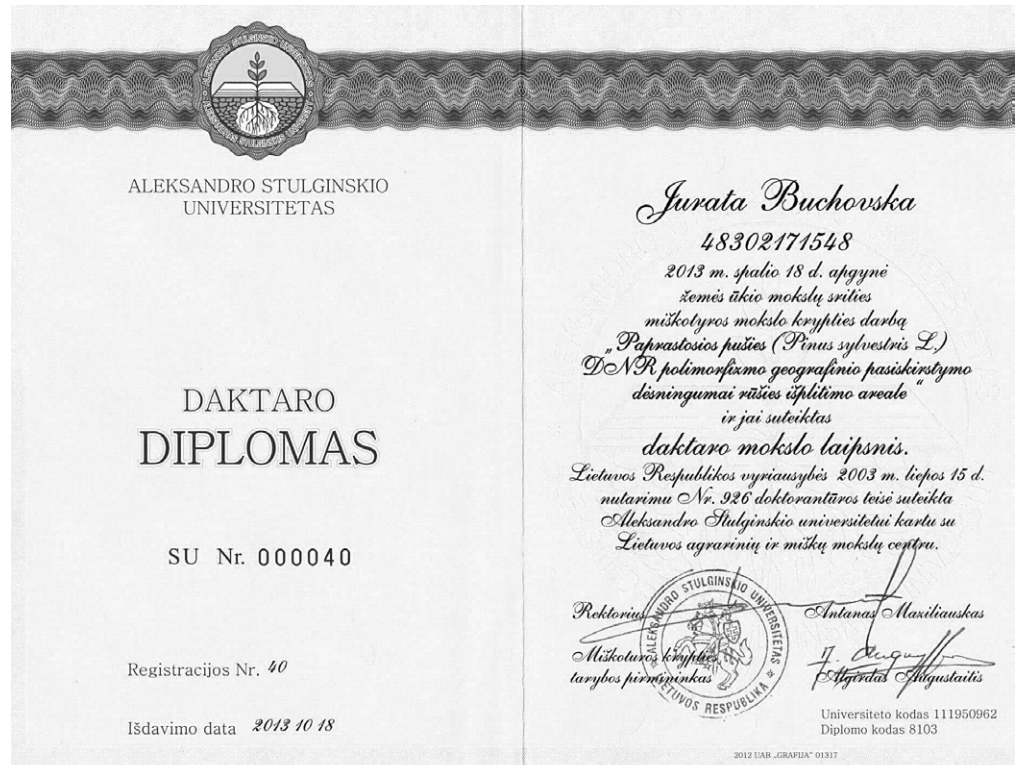

Disertacijos vadovu pasirinkau prof. dr. D. Danusevičių. Jis parinko disertacijos kryptį, temą, objektą, padėjo parengti darbo metodiką. Tyrimai buvo brangūs. Doktorantai negaudavo jiems finansavimo, todėl teko ieškoti pačiai. Ir tada prasidėjo tyrimai. Jiems atlikti Miškų institutas neturėjo tinkamos laboratorinės įrangos. Reikėjo ieškoti pagalbos užsienyje. Pirmiesiems sudėtingiems tyrimams išvykau vienam mėnesiui į Varšuvą. Tam tikslui stipendiją laimėjau Švietimo mainų programos fonde. Per vieną mėnesį savo laboratorijose leido tyrinėti Miškininkystės tyrimų institutas. Tyrimai buvo labai brangūs, bet juos šis institutas finansavo. Turėjau galimybę susipažinti su šios srities specialistais. Paskui laimėjau projektą ir gavau stipendiją trims mėnesiams iš Nacionalinio aplinkosaugos ir vandens ūkio fondo. Ir vėl Varšuvoje dariau tyrimus disertacijai. Tirti baigiau So-dininkystės ir daržininkystės institute Baltuose prie Kauno. 2011 metais teko stažuotis vieną mėnesį Baltarusijos nacionalinėje mokslų akademijoje, Gomelio miškų institute. Ten susipažinau su mokslininkais ir atliekamais tyrimais.

E. P.: Kada gynei disertaciją?

J. B.: Darbą temą „Paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) DNR poliformizmo geografinio pasiskirstymo dėsningumai rūšies išplitimo areale“ apgyniau 2013 m. spalio 18 d. Mano disertacija – žemės ūkio mokslų srities, miškotyros mokslo krypties. Mokslinis vadovas buvo: prof. dr. Darius Danusevičius, Aleksandro Stulginskio universitetas ir Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras.

Parašius mokslinį darbą lietuviškai, reikėjo 30 psl. santrauką išversti į anglų kalbą ir išsiųsti į užsienio

universitetus, institutus, o surinkus opinijas – prie gausios komisijos ją ginti. Klausimus pateikinėjo: profesorius iš Baltarusijos, du iš Vytauto Didžiojo universiteto, vienas iš Vilniaus universiteto, du profesoriai iš Miškų instituto ir vienas iš Aleksandro Stulginskio universiteto. Disertacijos gynimo diena nebuvo eilinė, reikėjo susikaupti ir nepasimesti prieš didelę komisiją bei susirinkusius svečius.

Teke dalyvauti Lietuvos mokslų akademijoje konferencijoje „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“. Pačioje pradžioje nustebino tai, kad mano darbas buvo išrinktas skaityti plenariniame posėdyje ir jo klausėsi tuometinis žemės ūkio ministras Kazimieras Starkevičius, Lietuvos mokslų akademijos nariai, kiti mokslininkai, svečiai. Po pranešimo susilaukiau nemažai klausimų iš įvairių sričių, net nesusijusių su mano darbo tema. Nelengva buvo į juos atsakyti. Pranešėjų buvo 36, iš jų išrinkta 6 geriausiai. Tarp jų buvau ir aš. Laimėjau diplomą ir tapau geriausia pranešėja.

Apgynusi daktaro disertaciją

Jurata Buchovska
48302171548
2013 m. spalio 18 d. apgynė
žemės ūkio mokslų srities
miškotyros mokslo krypties darbą
„Paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.)
DNR poliformizmo geografinio pasiskirstymo
dėsningumai rūšies išplitimo areale“
ir jai suteiktas
daktaro mokslo laipsnis.
Lietuvos Respublikos vyriausybės 2003 m. liepos 15 d.
nutarimu Nr. 926 doktorantūros teise suteikta
Aleksandro Stulginskio universitetui kartu su
Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centru.

Rektorius: Antanas Navakas
Miškotyros krypties
tarybos pirmininkas: J. Augustaitis

Universiteto kodas 111950962
Diplomo kodas 8103

2012 UAB „GRAFIJA“ 01317

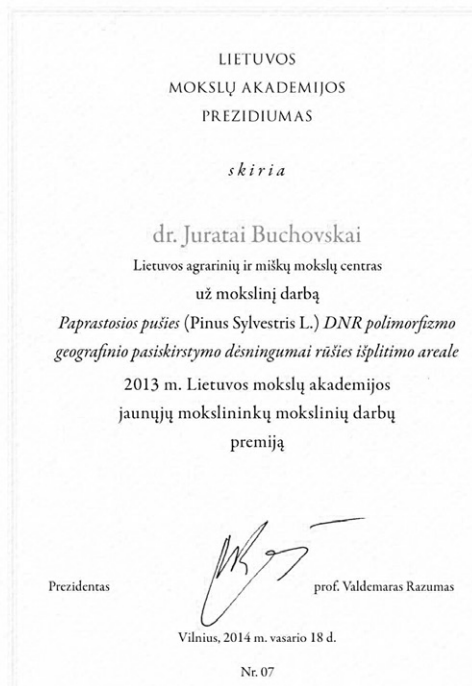
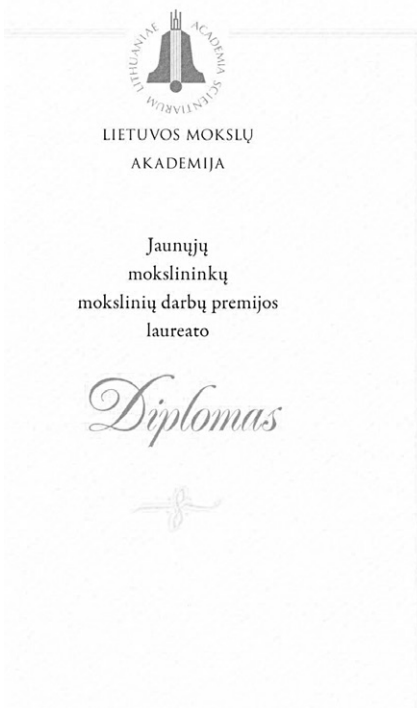
dalyvaavau Jaunųjų mokslininkų mokslinių darbų konkurse. Komisijai pateikiau 70 psl. darbą ir buvau įvertinta. Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje išskirti 4 darbai: du apdovanojami pinigine premija ir du pagyrimo raštais. Nustebau, kai mano darbas buvo išskirtas pirmiausia – gavau diplomą ir piniginę premiją. Diplomą įteikė tuometinis švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavauskis.

Dėkoju visiems už pasitikėjimą manim, artimiesiems, šeimai, acū už palaikymą, patarimus dėstytojams.

E. P.: Koks buvo Tavo disertacijos tikslas?

J. B.: Ištirti paprastosios pušies DNR (deoksiribonukleorūgšties) poliformizmo geografinio pasiskirstymo dėsningumus rytinėje rūšies išplitimo arealo dalyje, nustatyti poledynmetinės migracijos kelius bei šaltinius pagal ląstelės organoidų DNR ir nekoduojančios ląstelės branduolio dalies DNR žymeklius.

Tai pirmas genetinis mokslinis

darbas Lietuvoje. Nagrinėja paprastosios pušies DNR polimorfizmą ląstelės branduolio mitochondrijų ir chloroplastų genomų lygmenyse. Europoje tai vienas pirmųjų mokslinių darbų, kur išsamiai analizuojama DNR polimorfizmą rytinėje paprastosios pušies rūšies arealo dalyje. Darbe lyginamos populiacijos (nuo Škotijos vakarų iki Amūro upės žiočių Tolimuosiuose Rytuose – Europa-Uralas-Tolimieji Rytai). Tyrimui naudoti aukštos genetinės skirstamosios gebos ir patikimo pakartojamumo mikrosatelitiniai DNR žymekliai.

E. P.: Kokia to praktinė reikšmė?

J. B.: Paprastosios pušies populiacijų poledynmetinės kilmės vietų nustatymas ir geografinio pasiskirstymo dėsningumų ištyrimas leistų adaptuoti Europos bendrąsias genetinių išteklių išsaugojimo programas, koreguoti kilmių rajonų ribas. Tai prisideda prie tvaresnių medelynų formavimo ir tampa naudinga ūkio ir ekologijos atžvilgiu.

E. P.: Daktaro laipsnis suteikiamas asmenims, baigusiems doktorantūrą aukštojoje mokykloje ir apgynusiems daktaro darbą (dissertaciją). Šis laipsnis pirmiausia liudija apie gebėjimus savarankiškai vykdyti visus reikalavimus atitinkančius mokslinius tyrimus savo kompetencijos srityje bei gebėjimą

dirbti mokslinį darbą. Kokius darbus šiuo metu Tau tenka dirbti?

J. B.: Esu Aleksandro Stulginskio universiteto jaunesnioji mokslo darbuotoja. Be to, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro filiale, Miškų institute, dirbu Miško genetikos ir selekcijos skyriuje kaip jaunesnioji mokslo darbuotoja. Nuo 2013 metų esu Nuolatinės augalų nacionalinių genetinių išteklių komisijos narė.

E. P.: Kokie ateities planai?

J. B.: Be galo traukia namai, gimtinė. Norėčiau gauti deraimą darbą savam krašte, arčiau gimtinės.

E. P.: Ačiū už pasisakymą. Linkiu sėkmės ir darbo savam krašte bei kitų laipsnių. Mat daktaro laipsnis atveria galimybes tolesnėms mokslininko karjeros pakopoms.

Is J. Bukauskaitės asmeninio albumo

„Dievo armija per pasaulį eina, eina...“

ALDUTĖ VAIČIULYTĖ

Tryliktasis piligriminis žygis iš Kryžių kalno į Šiluvą vyko š. m. rugsėjo 4–6 dienomis. Keliavo apie 600 piligrimų, nepaisydami, kiek kilometrų reikės įveikti pėsčiomis. Jau tapo tradicija, kad šioje šventkelionėje dalyvauja ir Punsko Kovo 11-osios licėjaus abiturientai. Šiemet pasiryžo keliauti 16 trečiokų (iš 36) ir jų auklėtojai Irena ir Alvydas Nevuliai. Šis žygis – tarsi mūsų bendra malda prieš labai svarbius abiturėto egzaminus.

Autobusu iš Punsko atvykome prie Kryžių kalno. Čia pastatėme mūsų atvežtą kryžių, kuriuo tarsi įkūnijome savo intencijas. Prisijungėme prie žygio dalyvių ir laimingi su visa minia žmonių keliavome Šiluvos link. Kelias pėsčiomis visiškai neprailgo. Kelionę lengvino ir darė įdomesnę kartu giedamos giesmės, dainuojamos dainos, skanduojami šūkiai. Maloniai nuteikdavo ir stiprybės įkvėpdavo pakelėse laukiantys žmonės, praeinančią minią pasitinkantys su kvėpiančiais obuoliais, slyvomis ar kitomis sodų gėrybėmis, linkintys gero kelio ir Dievo palaimos.

Įveikę nemažai kilometrų nakvynei atkeliavome ne į prabangų viešbutį, bet į paežerėje išaugusį palapinių miestelį. Čia nebuvo nei interneto, nei kompiuterio, nei televizoriaus. Tai didelis iššūkis šiuolaikiniam jaunimui. Po vakarienės (teko pamėgti Lietuvos kareivių pagamintą grikių košę) įsikūrėme mums skirtoje palapinėje. Vėliau dalyvavome vakaro programoje. Kiekviena grupelė turėjo prisistatyti. Mes trumpai pristatėme Punsko licėjų ir padainavome „Pašėšupių“ choro himną. Po to dar ilgai žaidėme ir šokome prie liepsnojančio

Is A. Vaičiulytės asmeninio albumo

laužo. Net keista, kad turėjome jėgų džiūgauti ir linksmintis. Tikrai buvo labai smagu! Tą vakarą taip pat sugebėjome sirgti už Lietuvos krepšininkus, kurie žaidė su ukrainiečiais. Kartu su piligriminio žygio savanoriais ir kareiviais radijo bangomis „stebėjome“ varžybas ir palaikėme Lietuvą. Vėlyvą vakarą nuėjome miegoti, nes žinojome, kad kitą dieną vėl laukia nemažai kilometrų, o mūsų tikslas – pasiekti Šiluvą.

Išaušo gražus sekmadienio rytas. Jį pradėjome malda ir pasiryžimu nueiti likusį kelią. Jau 14.30 val. laimingi, mojuodami rankomis bei skanduodami „Mes atėjom! Ū! A! Šiluva!“ įžengėme į Šiluvos Švč. Mergelės Marijos Gimimo bazilikos aikštę, kur 15 val. buvo aukojamos šv. Mišios.

Pasisotinę dviasdešimt, nuėjome padėkoti organizatoriams ir atsiveikinti su vyskupu Eugenijumi Bartuliu, kuris kiekvienam įteikė albumą „Kryžių kalnas“, karštai padėjo už

dalyvavimą žygyje, palaimino ir išlydėjo į Punską.

Kaip anksčiau minėjau, iš abiejų licėjaus abiturientų klasių susirinko vos šešiolika mokinių. Vieni negalėjo vykti dėl rimtų priežasčių, asmeninių problemų, kiti paprasčiausiai nenorėjo... Ar buvo verta dalyvauti piligriminiame žygyje? Taip, tikrai verta! Visada reikia išbandyti ką nors naujo. Kiekviena kelionė suteikia naujų žinių, patirties. Čia buvo nekasdienė išvyka. Patyrėme gilių dvasinių išgyvenimų. Jų labai reikia ir šiuolaikiniam žmogui!

Nuoširdžiai dėkojame savo auklėtojams, kurie šią prasmingą išvyką mums suorganizavo, padėjo jai pasiruošti, globojo mus kelionės metu. Be to, tariame ačiū ponui Kastantui Aleksai iš Punsko, kuris nemokamai pagamino mums kryžių. Taip pat esame dėkingi Punsko valsčiaus savivaldybei už paramą organizuojant išvyką. Ačiū visiems!

Pasaulio tvarkymas

Pasaulio tvarkymo kaip visuotinio pasaulinio judėjimo idėja kilo 1989 m. Australijoje. 1994 metais prie jo prisijungė ir Lenkija. Judėjimo tikslas – mažinti šiukšlių kiekį, šviesti, kaip išmincingai šalinti atliekas bei sumažinti mūsų neigiamą poveikį aplinkai. Kiekvienų metų trečiąjį rugsėjo savaitgalį vyksta aplinkos tvarkymo akcija. Punsko ir Seinų mokyklos jau eilinį kartą aktyviai prie jos prisideda.

„Žiburio“ mokyklos mokiniai ėjo rinkti šiukšlių. Mažiausieji tvarkė aplinką arčiau mokyklos, pagrindinės mokyklos I–III klasių vaikai rinko šiukšles prie ligoninės ir prie mokyklos, IV–VI klasių mokiniai tvarkė medžiotojų aikštelę ir Žagarių-Krasnovo kelių sankryžą. Gimnazistai rinko šiukšles pakelėse ties mišku. Surinkti 26 maišai.

Mokytojos iš kiekvienos grupės išrinko mokinius, kurie tą dieną pasižymėjo ypatingu darbštumu. I–III klasėse visi buvo lygiai darbštūs,

Vidugirių mokyklos moksleiviai

todėl nuspręsta neišskirti nei vieno iš vaikų. Iš IV–VI klasių mokinių darbščiausias buvo Marius Krijeris, gimnazistų – Rita Berneckaitė ir Artūras Zdanavičius.

Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos mokiniai tvarkė mokyklos,

bendrabučio, darželio bei Dariaus ir Girėno, Žygimanto III, Kovo 11-osios, Seivų, Dzūkų, Lisakausko, Gairininkų, Mokyklos ir kt. gatvių aplinką. Punskiečiai irgi surinko 26 maišus šiukšlių.

Vidugirių pagrindinės mokyklos lietuvių mokomąja kalba moksleiviai, kaip ir kiekvienais metais, taip pat prisijungė prie akcijos „Tvarkome pasaulį“. Tą dieną kiekviena klasė rinko šiukšles paskirtose vietose. Surinko jas iš pakelių apylinkėje bei aplink mokyklą. Akciją užbaigė šiltais pietumis. Prieš pradėdant akciją mokykloje buvo surengtas mokymas, kaip tinkamai skirstyti atliekas. Mokiniai surinko 720 litrų mišriųjų atliekų ir 180 litrų plastiko bei stiklo.

Pasaulio mastu šioje akcijoje dalyvauja apie 40 milijonų savanorių daugiau kaip iš 40 šalių. Taigi turime galimybę patekti į viso pasaulio gamtos ir švarios aplinkos mėgėjų būrį. Kreipiamės į visus „Aušros“ skaitytojus – NEŠIUKŠLINKIME PAKELIŲ!

„Žiburio“ mokyklos moksleiviai su mokytoja

Sangrūdų krašto šventė

ANGELĖ BAPKAUSKIENĖ

Paskutinį vasaros savaitgalį Sangrūdoje šurmuliavo Krašto šventė. Šiais metais ji buvo išskirtinė, nes Sangrūdų parapija minėjo 90-metį. Šeštadienis – tai kraštiečių susitikimai, o sekmadienis – šv. Baltramiejaus atlidai.

Svečius miestelis sutiko išgražėjęs. Jau šeštadienį buvo surengtas renovuoto gimnazijos stadiono atidarymas ir varžybos. Vakarop, po oficialaus šventės atidarymo ir vietos saviveiklininkų sveikinimo svečiams, renginio vedėja pakvietė visus į Sangrūdų biblioteką, kurioje buvo atidaryta paroda „Sangrūdų parapijos istorija fotografijose“. Atidarymo metu bibliotekininkė M. Žardeckienė pristatė parodos struktūrą, eiles skaitė Onutė Trečiokienė, o subtilias melodijas smuiku vinguriavo puskietė Laimutė Sidarytė.

Didelio susidomėjimo susilaukusioje parodoje žmonės neužsibuvo (bet žadėjo dar čia sugrįžti, kadangi paroda kelianti gausybę prisiminimų),

nes netrukus laisvalaikio salėje buvo rodomas Marijampolės televizijos sukurtas filmas „Ačiū tau“ apie Sangrūdų parapijos istoriją. Begalę prisiminimų keliantis filmas buvo labai emocionaliai priimtas. Dažnas išeidamas iš salės sakė, kad su malonumu pažiūrėtų jį dar ne kartą.

Vakarėjant į miestelio centrą rinkosi vis daugiau žmonių. Netrukus nuskambėjo per visą kaimą Sangrūdų liaudiškos muzikos kapelos atliekama polka, o šokiui išjudino Kalvarijos trečiojo amžiaus universiteto Menų fakulteto šokių kolektyvas, vadovaujamas Eleonoros Ulevičienės. Po Sangrūdų kapelos pasirodymo į sceną lipo Girėnų (Vilkaviškio r.) liaudiškos muzikos kapela „Versmė“ (vad. Nomedą Klimauskienė). Kai jau visi išsismagino, pasirodė ir Virginijus Remeikis. Kartu su sūnumi, grupės „Mexicano“ lyderiu Mindaugu Remeikiu kraštiečiams padovanojo vieną dainą. Vėliau visi šėlo su grupe „Mexicano“ naktišokiuose.

30 diena buvo ypatinga. Tai ne tik šv. Baltramiejaus atlidai, bet ir Sangrūdų parapijos 90-metis. Šventinis minėjimas prasidėjo jubiliejine eise na nuo senosios parapijos bažnyčios iki dabartinės. Raiteliai iš Punsko (Gintautas, Albinas, Antanas), nešantys vėliavas, Kalvarijos pučiamųjų

Iš A. Bapkauskienės asmeninio albumo

Iš A. Bapkauskienės asmeninio albumo

instrumentų orkestro (vad. Juozas Ciprisevičius) garsų lydimi bitininkai iš Punsko, kapela „Klumpė“, ansamblis „Gimtinė“, procesijos dalyviai, kunigai ir pasauliečiai, apėję visą gyvenvietę, iškilmingai įėjo pro naujuosius bažnyčios vartus ir sustojo šventoriuje. Čia chorui sugiedojus „Petro laivas plauks, kaip plaukė“ buvo skaitoma Sangrūdodos parapijos istorija, skulptorius Julius Narušis atidengė šiai progai skirtą atminimo lentą, o Sangrūdodos parapijos klebonas Juan Alejandro Dielinikaitis lentą pašventino. Sangrūdodos seniūnė Ingrida Stankevičienė priminė visiems, kad šiais metais švenčia ne tik parapija, bet ir pats klebonas savo jubiliejų. Todėl tikinčiųjų vardu padėkojo už sielovados darbą ir palinkėjo stiprybės. Bažnytinis choras savo giesmė Švč. Jėzaus Širdžiai pavedė parapiją ir mūsų kunigus. Vėliau visi ėjome sakramentinėje procesijoje, dalyvavome šv. Mišiose, kurių metu gražiai susijungė Punsko ir Sangrūdodos parapijos: atnašas nešė ir punskiečiai, ir sangrūdiečiai. O meditacijos metu buvo sugiedota senovinė Punsko parapijos giesmė, kurios nuotrupas šiuo metu prisimena tik senoji tikinčiųjų karta.

Kartu pasimeldus punskiečiai pradžiugino sangrūdiečius ir svečius savo koncertine programa. LLEKD ir ansamblis „Gimtinė“ pasveikino parapijiečius gražaus jubiliejaus proga, o užgrojus kapelai „Klumpė“ abejingų neliko.

Kiek gaila, kad iškilmėse dalyvavo tik dalis mūsų kviestų kunigų. Tačiau suprasdami, koks sunkus sielovados darbas ypač savaitgaliais, negalime pasiduoti liūdesiui. Džiaugiamės mūsų šventėje dalyvavusiais dvasininkais: generalvikaru Gintautu Kuliešiumi, buvusiu Sangrūdodos parapijos klebonu (dabar einančiu tarnystę Pažėruose) Kazimieru Skuču, iš Sangrūdodos kilusiais kunigais Deimantu Brogiu, Alvydu Dvarecku, Vytautu Kajoku. Džiugu, kad mus aplankė ir kaimynai – Punsko klebonas Česlovas Baganas bei vikaras Marius Talutis.

Dėkojame žmonėms, kurie prisidėjo prie šventės organizavimo. Ačiū visiems už bet kokią pagalbą, nes to, ką padarėme visi kartu, niekada nepadarytų vienas žmogus. Belpa prašyti Dievo, jog po dešimties metų būtume gyvi, sveiki ir galėtume švęsti Sangrūdodos parapijos 100-metį.

Lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt. Šie Jurgio Zauerveino žodžiai glūdi kiekvieno lietuvio širdyje. Ne veltui Lietuvą apdainavo poetai eilėraščiuose, ne veltui ją gynė kariai. Juk lietuviai – tai išskirtiniai žmonės, garsūs visame pasaulyje, o Lietuva – pati gražiausia šalėlė. Mūsų tautos istorija ypatinga, todėl paliko pėdsaką žmonių sąmonėje.

Lietuviai nuo seno gyveno prie Baltijos jūros. Kaimas – tai vieta, kur jie gimė ir augo. Likimas lėmė, jog senais laikais žmogui išsiversti buvo galima tik dirbant žemę. Taip ir tapo lietuviai žemdirbiais. Jų kultūra, tautosaka ir mentalitetas neatsiejami nuo sodžiaus. Ūkininkavimas – tai jų gyvenimo dalis. Kaimiečių gyvenimo būdas veikė jų mąstymą ir dienotvarkę visais laikais. Kaipgi rašytojai būtų galėję pamiršti apie žemdirbius?

Kristijonas Donelaitis poemoje „Metai“ aprašė būrų kasdienybę. Jie turėjo ūkius, augino gyvulius, sėjo įvairius kultūrinius augalus. Nuo oro priklausė, ar valstiečių diena bus sėkminga.

Slunkius buvo tingus, todėl jo ūkis neklestėjo. Jis nelaukė vasaros, nes tuo metų laiku reikėjo labai daug dirbti. Slunkius nuo darbų išsisukinėdavo. Sukūrė net savo tingėjimo filosofiją. Jo manymu, ratas, kuris greitai rieda, greičiau payra už lėtai besisukantį ir toli nenurieda.

Krizas buvo Slunkiaus priešingybė. Pradėjo dirbti pas Bleberį – varinėjo kiaules ir kitaip „slūžino“. Anksti akėdavo ir ardavo. Jis užkopė į aukštumas – praturtėjo, nes buvo darbštus ir gudrus. Augino daug karvių, avių, jaučių, kiaulių ir ožkų. Krizas mokėjo kaupti atsargas, stengėsi neiškvoti rudens gėrybių, kad nereiktų žiemą badauti.

Pričkus buvo Vyžlaukio „šaltyšius“. Liepė būrams nesigėdyti sėti linus ir auginti runkelius. Jis manė, jog reikia sunkiai dirbti, jei nori ką nors gyvenime pasiekti.

Lietuviai – žemdirbių tauta

Rašinys laimėjęs II vietą Lenkijos lietuvių draugijos š. m. birželio 9 d. suorganizuotame lietuvių kalbos ir literatūros konkurse

DAIVA BATVINSKAITĖ

Vincas Krėvė parašė „Raganių“. Savo apysakoje pristatė ūkininkus, kurie ne visada buvo dori. Grigas buvo gobšus ir taupus. Nemėgo leisti pinigų, nes „negerai išleistas pinigas Dievui skundžiasi“. Mėgo gardžiai pavalgyti. Rūpestingai prižiūrėjo savo ūkį. Neskolino niekam pinigų. Buvo griežtas – nenorėjo, kad sūnus vestų samdinę. Pinigus laikė buteliuose, svirne.

Juozas Misiulis nebuvo toks kaip Grigas. Daug dirbo, todėl turtų jam netrūko. Nesėdėjo ilgai vienoje vietoje. Pasižymėjo impulsyvumu. Daug reikalavo iš samdinių, bet jais labai rūpinosi.

Kukis taip pat buvo turtingas, turėjo daug gyvulių, drabužių, valgio. Nepritekliumi niekada nesiskundė. Griežtai elgdavosi su tarnais. Sūnui neleido vesti neturtingos Žlabytės. Manė, kad jis viską geriausiai žino, todėl negailėdavo kitiems patarimų, stengėsi net vyresnius už save pamokyti. Kas sekmadienį važiuodavo į bažnyčią. Žmonės jį gerbė už darbštumą, bet peikdavo už įkyrumą.

Kazys Žlabys negalėjo pasigirti turtais. Žemės turėjo tik pusvalakį.

Žemaitės kūryba irgi išaugo iš valstietiškos aplinkos. Rašytoja su pažindina mus su kaimiečių galvosena ir gyvensena. Ji įamžino senų laikų tikrovę, stebėdama kaimiečius įžvalgia, kritiška akimi. „Martii“ – tai kūrinys, kurio centre esanti moteris. Vingiai supiršo savo sūnų

su tvarkingų Driežų Katre. Po vestuvių jos gyvenimas pasikeitė. Martii nustebo, kai ryte pabudusi išvydo troboje kiaules, vištas ir gaidį. Šiuose namuose niekam nerūpėjo tvarka. Vyras Jonas nesidomėjo ūkio reikalais. Daugiausiai dirbo Katrė. Kai atėjo šienapjūtės ar rugiapjūtės metas, ji plušėjo laukuose už du. Sunkus buvo moters gyvenimas patriarchaliniam kaime.

Apsakymo „Petras Kurmelis“ pagrindinis veikėjas buvo nagingas žmogus. Mokėjo nudirbti bet ką, bet daugiausiai dirbo vežimus. Jo kamaroje visą laiką buvo pilna sūrių, lašinių, o tvartuose pakankamai gyvulių. Jis susituokė su Marcele, kuri buvo velnio nešta ir pamesta. Marcelė buvusi tinginė – nei piršto nepajudindavo, kad padėtų vyrui darbuotis ūkyje. Petras ragino ją nesėdėti tarp keturių sienų, bet žmona jo nepaisė. Tuomet jis pats plušo laukuose, tvarkė ūkį. Deja, netrukus palūžo ir ėmė girtuokliauti.

Kazys Bradūnas eilėraštyje „Pirmoji vaga“ aprašė žemdirbio dieną ir jausmus, kurie lydį jį nuo pat ryto ligi vakaro. Poetas taikliai pažymėjo, kas ūkininkui neduoda ramybės. Pažvelgė į jo sielos vidų. Žemdirbys dirba nuo pat aušros. Jo plūgas sunkus, nes ir kaimiečio dalia nelengva. Jis atsikvėpia tik tada, kai „miglą į slėnio gilumą nulsūgsta“. Saulė teikia jam vilties, nes augina pasėlius. Be jos spindulių nebūtų derliaus. Ji nudažo

kaimiečio kasdienybę gražesnėmis spalvomis. Tuomet valstietis stengiasi savo pareigas atlikti dar geriau. Páros ritmas turi įtakos jo darbui. Buvimas gamtoje padeda žemdirbiui užsimiršti ir atsipalaiduoti po sunkios dienos. Jo miegas ramus, jei visi darbai nudirbti. Žemdirbio dienos greitai slenka – jis neskaičiuoja darbo valandų. Kiekvienas naujas rytas įkvėpia jį darbui. Nors žemdirbio gyvenimas kupinas sunkumų, ūkininkavimas yra svarbiausia jo gyvenimo dalis, be kurios jis nebūtų savimi.

Daug mūsų rašytojų rašė apie kaimo gyventojus ir jų buitį, bet viskas dar neišsakyta. Laikai keičiasi, todėl ūkininkų kasdienybė taip pat kitokia negu kadaise. Tikrovė, kurią vaizdavo senų laikų rašytojai ir kiti menininkai savo kūriniuose, dažnai stebina šiuolaikinį skaitytoją. Taip smarkiai pakito kaimo gyvenimas, darbai, tačiau toliau mes esame žemdirbių kultūros tauta. Žemdirbystė atėjo iš protėvių laikų. Lietuviai nuo seno dirbo žemę, todėl Lietuva – tai žemdirbių kraštas. Žemdirbystė lietuviui ne tik darbas, bet ir gyvenimo būdas. Jei lietuviai nebūtų žemdirbiai, jie būtų kitokie žmonės. Neturėtume tiek daug gerų poetų, skambių dainų, nuoširdumo, meilės gamtai, savo žemei ir kalbai, kurią iš kartos į kartą perdavė mūsų protėviai.

Veronika Kazlauskaitė – ne tik apie Burbiškių kaimą

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

S u a. a. Kastulė Žukauskienė dažnokai aplankydavome vienuolių prieglaudoje Seinuose daug metų gyvenančią Veroniką Kazlauskaitę. Ji eidavo bažnyčion, užeidavo „Aušros“, apsipirkdavo parduotuvėse, gamindavosi sau maistą. Tik kai vieną kartą vos nepakliuvo po automobiliu, pasirodė, kad sutrikusi moters rega. Dabar Veronika išvis jau menkai mato, jai labai reikalinga globa.

Su prieglauda ši smulkutė, bet drąsi ir protinga moteris susijusi nuo ankstyvos vaikystės. Ji kažkiek gyveno Burbiškių kaime. Motinai mirus, įsidarbino Seinuose. Gavusi užtarnautą pensiją apsigyveno name, kur kažkada buvusi lietuvių vaikų prieglauda, kurioje Veronikai teko gyventi ankstyvoje vaikystėje, mirus tėvui. Ji ne sykį gražiai pasakodama sugrįždavo praeitin. Porindavo, kaip mokytoja paimdavo ją, jauniausią prieglaudos vaiką, ir veždavosi į Žagarius. Čia pas Dapkevičius ji su kitais vaikais vaidino, dainavo ir lietuviškai, ir lenkiškai.

Šios kuklios, bet įdomios moters prisiminimai traukia kaip magnetas. Tad kaipgi galima buvo jų neužrašyti?

Mano mama – Marijona Krijerytė iš Pelelių. Ji mirė sulaukusi 87 metų. Jos tėvas, mano senelis Stasys Krijeris buvo žinomas kalvis. O Juozas Krijeris buvęs siuvėjas. Štai gavau laišką nuo Lažaunyko iš Amerikos. Ten prieš karą išvyko trys tėtės broliai, o jo sesuo buvo susituokusi su Lažaunyku. Kai mano tėtė mirė, man buvo pusantrų metų.

Prieš karą iš Burbiškių kunigas buvo Pijus Maksimavičius (rodos, jaunas mirė, kažkokia liga užsikrėtęs nuo ligonio, kuriam suteikė Patepimo

Lietuvių prieglaudos Seinuose vaikai 1936 m. V. Kazlauskaitė - vidurinėje eilėje antra iš dešinės

sakramentą). O jo brolis Antanas buvo mokytojas. Mūsų krašto kunigai tai Algirdas Gutauskas ir Čepulis iš Navasodės. Ir dar iš Radžiūčių kilęs kunigas, tik nepamenu pavardės. Vieno kunigo ateitį pati stebėdama išpranašavau.

Lankydamasis Seinuose, eidamas į lenkų vienuolyną ir pas vienuoles, ne sykį ir pas mus, lietuvių prieglaudoje, apsilankydavo tas pats vyskupas. Žmonės net ratus bučiuodavo karietos, kuria jis būdavo vežamas. (Kiek pamenu, du sykius pas mus lankėsi ir vaivada. Klausęs, ar turim ko valgyti. Atsimenu lietuvių prieglaudos apskritąjį antspaudą su įrašu „Ochronka litewskiego komitetu“. Šnekėta, kad Lietuva rėmė tą prieglaudą.) Taigi kai lietuvių prieglaudoj lankėsi vyskupas, jis pasodintas gėlėmis apkaišytoje kėdėje. Jam bučiavom ne ranką, o žiedą. Vyskupas paprašė, kad padainuotume lietuviškai, tai mes užtraukėm: „Ėjo berniukai į mokyklėlę...“

Jis paplojo ir pagyrė, pakalbino mus, paklausė, kuris norėtų būti kunigu. Aš parodžiau Algirdą Gutauską, bet to niekas nematė.

Algirdas buvo labai pamaldus ir visada išsiskirdavo kalbant vakaro ir ryto poterius. Mes jį kartais per poterius mėginom gundyti, kutenom padus, bet jis taip susikaupęs meldavosi ir taip pamaldžiai žiūrėdavo į paveikslą (pamenu, jo paveikslas buvo stikliniais rėmais), kad net ir šiandien, rodos, matau tą jo ilgesingą, pamaldų ir gilų žvilgsnį. Todėl ir maniau, kad jis tai jau tikrai turi pašaukimą. Taip ir buvo – pranašystė išsipildė.

Kartu su Algirdu Seinų vaikų prieglaudoje buvo ir jo broliai Vitas ir Antanas, taip pat Žukauskų trys vaikiščiai, Rėkų Vitukas, Vaitulionių ir kt. Į prieglaudą ūkininkai leido savo vaikus prieš mokyklą, kad pasimokyty. Aš čia patekau, kai mirė tėvelis, o mama po kiek laiko ištekėjo už Vaitulionio. Maža visur įlisdavau, tai

patėvis išvežė į prieglaudą. Čia buvau, kol suėjo 7 metai. Man prieglaudoje buvo gerai.

O paskui lankiau pirmą, antrą skyrių, trečią – Seinuose, Petruškevičių name. Lietuviškai mokė Zofija Čepulytė iš Navasodės (jos mama buvo Miščinskaitė). Tikybos ėjom mokytis pas kunigą Dvaranauską. Jam buvo 70 metų. Gyvenom su šiuo kunigu vienam kieme, nešėm vis šventint maistą prieš Velykas ir Kūčias. Jis paskui išvyko pas brolių į Lietuvą. (O vyskupų namai buvo prie pačios gatvės. Ilgas ir gana aukštas pastatas su aukštais laiptais, panašus į ilgą prieglaudos namą.)

Sykį šitas kunigas Antanas Dvaranauskas pasišaukė mane, davė pinigą ir sako: „Nueik pas Rugienius į krautuvę ir nupirk 1 kg smėlio ir akmenukų“. Man nesmagu buvo sakyti Rugienienei, tai aš vaikščiojau ir vaikščiojau aplink, paskui pasakiau, kad atsiuntė kunigas, tai ji iškart atspėjo. Sakė, to paties kaip paprastai – smėlio ir akmenų. Paaiškino, kad tai cukrus ir ledinukai, kuriais kunigas pavaišindavo ir mus, vaikus, kai sunėšdavom malkas į malkinę.

Mokyklą Seinuose baigiau prieš karą 1937 metais, paskui pasimokiau siūti pas Petruškevičiūtę, kilusią iš Burbiškių, gyvenusią Seinuose. Šiame mieste taip pat iš Lietuvos kilusio žydo Abramavičiaus name buvo mokykla. Jis per karą pabėgo į Lietuvą. Šnekėta, kad prie Marijampolės nusipirko malūną. O jo brolis Krasnapolyje turėjo malūną. Jų mama lietuvė Bukauskaitė iš Lumbių. Abramavičius pardavė tą malūną Grabliauskui, kuris buvo be kojos.

Abramavičiaus tėvas buvo geras vargonininkas. Kai rusai užėjo, tai jis iš Marijampolės pasitraukė į Lenkijos gilumą, o vėliau sugrįžo į Seinus, iš Liūtų (netoli kapinių) nusipirko namą. Po kiek laiko, kai jo žmona mirė, senukas prašė, kad atečiau jo globoti, ruošti valgį. Skyrė man savo namuose kambariuką. Tai aš žemę

Burbiškiuose atidaviau už pensiją ir atsikėliau į Seinus.

Abramavičius man parodė savo šeimos albumą. Vienoje nuotraukoje buvo graži ponija. Sakė, kad tai pusbrolio Abramavičiaus žmona. Jis vis sakydavo, kad jo tėvas lenkas vargonininkas, o mama – lietuvė Bukauskaitė iš Lumbių kaimo.

Prieš karą Seinuose buvo daug lietuvių. Per karą nemažai jų pabėgo į Lietuvą. Dvaro ponija irgi pabėgo. Klebonas Vincentas Astasevičius pats liko, kai užėjo rusai. Šnekėta, kad jį vedė nukankinti, bet žydai užstojo ir išgelbėjo, nes aiškino, kad jis geras kunigas ir ateina pas juos pirkti. Tada rusai paklausė žydų aiškinimo ir paliko kun. Astasevičių ramybė. Šnekėta, kad kunigą Čepulį nukankino rusų ar vokiečių kareiviai.

Pamenu Seinuose prieš karą vykusias primicijas lietuvių kunigų Mazurkevičiaus iš Radžiūčių ir Maksimavičiaus iš Burbiškių. Dar ir toks lenkas Kvatirskas iš Jonaraisčio buvo kunigas. Jo sesuo Izabelė norėjo tapti vienuole ir mane kalbino. Tai aš likau netekėjus, o ją mama sutuokė su lietuviu iš Pristavonių.

Pasieny nevalia buvo ruošti šokių. Jei kareiviai pamato, kad kur sueina, daugiau jaunimo susiburia, tuoj atėję išvaiko. Sykį vidudienį atėjo muzikantai, jaunimas susirinko, tai 7 metų tokį vaiką pastatėme sargyboje. Tačiau net nepamatėm, kaip tas vaikas kažkur nuėjo, gal pas triušius. Tai tokia lenkė mus perspėjo, kad atsėlina kariškiai. Kai kas spėjo iššokt pro langą ir pabėgt. Man ji liepė greit lįsti po lova, slėptis. Sako: „Lįsk, vaikeli. Kam jiems dovanai dirbt?“ Mat kai sugaudavo, tai varydavo malkų kapot, pjaut. Ir tada kai kuriuos iš mūsų pagavo tame vakarėlyje. Tai merginos plovė grindis, o vaikinai malkų pjauti buvo nuvaryti.

Paskui jaunus seniūnas buvo užrašęs darbams į Vokietiją. Tačiau aš buvau tik su sergančia mama, patėvis buvo miręs, tai mane atleido ir nevežė, o paėmė į vokiečio ūkį Krasnave.

Tada, per karą, ir Žukauskų, ir Gutauskų namuose gyveno vokiečiai. Lietuvon buvo išvažiuę Krakauskai, Jankauskai, Kliučinykai, Lisiauskai, Aleksai, Krauzliai. Netoliese stovėjo ir mūsų giminaitės Lažaunykaitės tuščia trobelė. Kai ji negrįžo iš Lietuvos, tai paėmė valdžią, o mes išpirkome ir gyvenome, ir žemę dirbome. Namo durys vienos buvo į kiemą, kitos į kelią – dviem šeimom.

Sykį mezgiau iš pilko siūlo (nes laikėme avis, kurios iš juodų pasidarė pilkos) kojines. Įėjo vokiečiai. Pradėjo kažką rodyt ir šnekėt. Aš nieko nesupratau. Tai kaip griebė iš manęs mezginį, kaip trenkė ant žemės, iš užančio išsitraukė balto siūlo ir parodė, kad jam reikia kojinių. Kitai dienai numezgiau. Pasimatavo ir pasiėmė. Po kiek laiko grįžęs iš Vokietijos atvežė 1 kg gabalinio cukraus ir 10 pakelių pudingo. Prie vokiečių viską buvo galima pirkti tik su kortelėmis, tai man šitos lauktuvės pravertė.

Sykį ėjau iš Sankūrų. Staiga išlekia iš Durtonų namų vokiečiai ir kad rėkia, šaukia, rodo, kad krisčiau ant žemės. Po lietaus visur lūgai, nenoriu pult. Girdisi šaudymai. Jos vyras, išlėkęs iš tvarto, irgi rodo, kad pulčiau ant žemės. Klausiu, kas taip šaudo, o jis sako, kad mūsų pasieniečiai. Nustoja, o kai tik pastoviu už medžio kiek ir pradėdau eit – vėl šaudo.

Per karą kitą sykį mane išgelbėjo taip pat vokiečiai. Per šaudymą, bombardavimą užsirioglinau ant trobos aukšto ir planavau čia pratūnoti. Ji įlėkusi liepė bėgt iš namų. Aš susigūžus tupėjau ant aukšto, bet paklausiau jos. Kai paskui grįžau, namo tik sienos buvo likusios, visas stogas, aukštas buvo susprogdinti.

Teko man tarnauti pas vokiečių. Jo ūkyje kasdien turėjau melžti septynias karves. Jas reikėjo ne tik rytą ir vakarą melžt, bet ir per pietus. Dar versiuokus pagirdyt, tvarte tris penimius pašerti ir virtuvėje gaminti valgį. Kai atėjau, nebuvo iš ko gaminti. Kai paskerdė meitėlį, tai jau buvo mėsos, o darže

užaugo burokų, kopūstų, bulvių. Man pagalbininke skyrė jauną prūsaitę iš Paliūnų, pavardė Ainiūtė, bet ji, kaip ir aš, nelabai norėjo dirbti virtuvėje, tai abi visur ėjom: ir prie gyvulių, ir trobon. Ir lengviau pasidarė...

Labai pasiilgau namų. Sykį po apyvokos ir parėjau namo. Mamos nebuvo. Tik žiūriu pro langą, kad atjoja ant žirgo žandaras. Jau man negerai. Ką daryt? Galvoju – palšiu po lova. Ne, pamatys. Tai aš su drabužiais, kaip buvau, taip ir į lovą įlindau, ir iki ausų apsiklosčiau. O vokiečiai baisiai bijojo užsikrėst ligom, ypač šiltine. Pravėręs duris, ant slenksčio stovėdamas, žandaras klausia: „Sergi?“ „Sergu“, – sakau. O jis sako: „Kai galėsi, nueik pas komisarą“. Jau man vietos nėra, visokios mintys tik galvoje sukasi, sukasi...

Rytą tik išausus prisistačiau nuovaudoje. Matau, prūsas juokiasi, tai man gyslos atsileido. Na, galvoju, jei besišypsantis, tai jau nebus blogai. Geras žmogus, kuris mėgsta šypsotis. Tai ir man drąsiau pasidarė. Klausia, ar jau pasveikau. Sakau, kad ne visai, ir parodau, jog dar šoną truputį skauda. Tai sako, kad dar reikėjo pagulėt. Paliepė tada eit padirbėti virtuvėje, kur lengviau. Paskui davė bulves perrinkt ir rūpinosi, stebėjo, ar sveika. Tai taip išėjo, kad ir antrąkart mane lova išgelbėjo.

Pamenu, kasėm bulves kapliais. Kitos sušalo, tai mėtėmės jomis ir su būsimu kunigu Kvatirsku. Po kiek metų mes susitikom, bet jis jau manęs nepažino.

Žiemą tame ūkyje irgi dirbau. Per didelius šalčius (buvo 30 laipsnių) tvarte apsiparšiaavo kiaulė, tai sušalo visi paršiukai. Vokietis mane barė, kad aš kalta. Barė taip pat, kad kiaulėms šutinu dideles bulves. Jas reikėjo virti virtuvėje pietums. Bet per didelius šalčius ir taip daug bulvių sušalo rūsiuose ir kaupuose.

Tikrai kalta buvau tada, kai žąsies kaulą numečiau vokiečio šuniui ir jis jam įlindo tarp dantų. Šeimininkas pamatė, kai krapščiau pagaliuku, tai vos negavau pylos, vos pabėgau.

Seinų lietuvių apleista prieglauda

Prie vokiečių daug kas ėjo į Lietuvą ir mainė prekes. Pirko ir maisto, ir drabužių, nes čia nieko nebuvo ir su kortelėmis. Kai Galadusio ežeras užšalo, mes su kaimyne sumanėm ledu nueiti į Lazdijus. Manęs mama nenorėjo leist, bet nepaklausiau. Po pusiaunakčio, antrą valandą, apsiaviau veltiniais. Kad užėjo šaltis ir pusnis! Ledas tik braška, o mes einam. Kai ledas trūkinėja, tai toks garsas, lyg šautų kas. Aš rékt išsigandus, kaimynė ramint. Sako: „Ko réki? Čia ledas. Tau tik namie sėdėt, kad tokia baili.“ Na bet iš tikrųjų girdim tris šūvius. O kaimynė – kad per mane kareiviai abi pagaus vidury ežero. Pribėgo dviese ir lietuviškai sako, kad eitum miegot. O mes sakom, kad norim į Lazdijus. Paliepė užėiti pas netoli gyvenusius Čėskevičius po patalų išsimiegoti, o rytą surašysią, ką mes nešam į Lietuvą. Parodė, kad du vyrai paliko du maišus sėmenų. Jie per laukus pabėgo pas Matusevičius.

Taip ir prisistatėm septintą valandą. Aš nenorėjau, kad gaidį užrašytų, tai jį pintinėje pakišau po laiptais ir jo neužrašė, o tik kiaušinius, kuriuos irgi nešiau parduot. Tas giesmininkas, kuriam dera žadinti rytais – kad suriks „kakariekū“! Visi kvatoja, o man gėda, nors po žemėm lįšk, o čia sniegas, šaltis. Kaimynė kamšo: „Gaudyk, nes bus po gaidžio“.

Lazdijuose išpardavėm viską pas vokietį Šmitą ir apsipirkom. Neužėjusios pasienio postan, slinkome slapčia namo. Bet kad pradės vėl šaudyt!

Kitą dieną šaukia mane vokietis žąsų pešti ir klausinėja, ar vakar tik ne į mane šaudė. Aš neprisipažįstu, tai tas liepia atnešti parodyt, ką pirkau. Atnešiau 2 kg miltų, 1 kg cukraus ir tiek pat druskos, didelių riestainių (tokie lenkiški buvo dvigubai brangesni, nes po penkis grošus). Dar pasakė, kad kai eisiu jam būnant sargyboje, turiu atsišaukti. O aš pavaišinau jį riestainiais ir sakau, kad prieš karą ir Seinuose tokių buvę. Įsidrąsinusi priduriu: „Neleidžiat nei grūdų pasimalt, nei kiaulės skerst, tai kol ežeras įšalęs, dar eisiu pirkt žibalo“.

Po to dukart dar nuėjau į Lazdijus apsipirkt, o per šv. Oną – į atlaidus ten, pro sargybos postą. Irgi surašė einant ir pareinant. Paskui pagavo ant sienos ir nuvarė darban – daržų kapliuoti. Ir gėles apravėjom. Užstojo atėjusi vokietė. Pamačiusi, kad karštyje dirbam, liepė sutrumpinti darbą iki pusdienio. Visų tautybių yra žmonių ir žmonelių. Vieni labiau atviri, kiti uždari. Visokių yra ir visokių turi būti.

Vaikystėje buvau vienuolyno prieglaudoj, senatvėje – šalia, bet irgi pas vienuoles. Ką padarysi?.. Nespaudė manęs vienatvė, nors ir pati gyvenau kaip vienuolė. Stengiausi visada būti savarankiška, bet dabar tai jau gal ir nesugebėčiau pati viskuo pasirūpinti. Kol stipresnė buvau, mišių nepraleisdavau. Visada skaičiau „Aušrą“. Dabar sutrikęs regėjimas. Vienos manęs neišleidžia į bažnyčią, bet lauke pabūnu. Kvepia, gražu vasarą...

Alytaus mūšio pristatymas DK Birutės ulonų batalione

GINTARAS LUČINSKAS

Rugpjūčio 28 d. popietę Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono ramovėje prasidėjo Alytaus mūšio pristatymas „1919 m. vasario 13 d. kova dėl Alytaus, karininko A. Juozapavičiaus žūtis“. Dalyvavo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų vadas generolas majoras Almantas Leika, Sausumos pajėgų štabo ir Sausumos pajėgų padalinių vadai arba juos pavaduojantys asmenys.

Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono vadas majoras Darius Bernotas apibūdino 1919 m. vasario 12–13 d. Alytaus kautynes ir jų prasmę tolesnėms Lietuvos kariuomenės kovoms. Ulonų bataliono karininkai šį mūšį nagrinėjo taktine prasme, vėliau vykome į jo vietą, kur pristatyta mūšio eiga.

Vyresnysis leitenantas Marius Metlovas pranešime pristatė 1918–1919 m. Lietuvos politinę, ekonominę, socialinę ir bendrą padėtį, Lietuvos kariuomenės formavimą, 1919 m. informacines priemones Lietuvoje, infrastruktūrą ir karines pajėgas Alytuje. Kapitonas Gytis Metlovas atliko 1919 m. vasario 13 d. mūšio aplinkos analizę: priešiškų pajėgų (Lietuvos kariuomenės 1-ojo pėstininkų pulko ir Raudonosios

Alytaus Šv. Angelų Sargų bažnyčios šventoriuje pagerbiamas A. Juozapavičiaus atminimas

armijos Pskovo divizijos II brigados 3-iojo ir 4-ojo pulkų) uždaviniai ir vertinimas, vietovė, mūšio barai ir priartėjimo keliai, civilių vertinimas, motyvacija, logistikos problemos. Šių eilučių autorius pristatė pranešimą „Karininkas Antanas Juozapavičius (1894–1919): asmenybės bruožai ir atminimo įamžinimas“, pateikė svarbiausius žymiojo karžygio biografijos faktus. Visi trys pranešėjai naudojo multimedijos skaidrėmis.

Vėliau nuvykome į mūšio vietą. Prieplaukoje prie Nemuno, netoli vietos, kur anksčiau buvo senasis tiltas per Nemuną, pristatyta mūšio eiga. Kapitonas Gytis Metlovas ir vyresnysis leitenantas Marius Metlovas išsamiai, naudodami plakatų schemas, išnagrinėjo kautynių eigą, pulko vado nurodymus mūšio metu ir karininko A. Juozapavičiaus žūtis aplinkybes.

Ulonų bataliono vadas majoras Darius Bernotas, apibendrindamas Alytaus mūšio pristatymą, nurodė galimas lietuvių pralaimėjimo priežastis: naujas pulko vadas (nuo 1919 m. vasario 3 d.), vėluojantis karių perginklavimas, įtempti santykiai su vokiečių įgula Alytuje, žiemos sniego didelis kiekis trukdė panaudoti rezervą. Nors kariai silpnai parengti, tačiau turėjo didelę motyvaciją ginti gimtąjį kraštą.

Diskusijų metu Sausumos pajėgų vadas generolas majoras Almantas Leika paminėjo, kad Alytaus įgulos kariškiai šių dienų kariniu požiūriu jau išanalizavo trejas Dzūkijoje vykusias kautynes su Lietuvos priešais: 1945 m. gruodžio 15 d. Merkinės kautynes, 1945 m. gegužės 16 d. ir 1919 m. vasario 12–13 d. Alytaus kautynes.

Dailininko Krištopaičio paveikslas „1-ojo pėstininkų pulko vadas Antanas Juozapavičius“. 1992 m.

Mūšio aplinkos analizėje dalyvavęs Alytaus miesto savivaldybės meras Vytautas Grigaravičius padėjo kariškiams už pateiktą informaciją. Meras pasidalijo mintimis apie numatomą Alytuje statyti paminklą Antanui Juozapavičiui. Lietuvos Respublikos Vyriausybė parengusi projektą dėl Nepriklausomybės 100-mečio įamžinimo programos. Tame projekte numatytas ir paminklo Antanui Juozapavičiui pastatymas Alytuje. Alytiškiai turėtų prisidėti parenkant vietą paminklui, skelbiant konkursą dėl jo išvaizdos ir pan. Planuojama įsteigti visuomeninį komitetą, kuris rūpintųsi tokio paminklo statymu. Norima pritraukti ir lietuvių išeivijos atstovus iš Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados ir kitų šalių.

Po to vykome į Alytaus miesto Šv. Angelų Sargų bažnyčios šventorių. Pirmojo Lietuvos kariuomenės karininko, žuvusio už laisvę,

atminimas buvo pagerbtas minute tylos, pagarbos gėlės padėtos ant karininko Antano Juozapavičiaus kapo ir prie paminklo Lietuvos kariuomenės savanoriams, žuvusiems Nepriklausomybės kovose.

Vyriausybė laukia kuo daugiau iniciatyvos iš Alytaus visuomenės ir ypač šviesuomenės. Norėtūsi, kad jau dabar pradėtume diskutuoti dėl formos. Paminklą galima būtų atidengti 2019 m. vasarį – Antano Juozapavičiaus žūties 100-osioms metinėms. Laukiama, kad ligi tol Antano Juozapavičiaus bareljefas bus atidengtas Pasvalyje (gimtinėje), tačiau paminklas Alytuje turi būti tikras meno kūrinys.

IŠ G. LUČINSKO PRANEŠIMO

SVARBIAUSI ANTANO JUOZAPAVIČIAUS BIOGRAFIJOS IR ATMINIMO ĮAMŽINIMO FAKTAI

- 1894 02 13 gimė Panevėžio apskrities Vaškų valsčiaus Švokštonių dvare.
- 1902 09 pradėjo lankyti liaudies mokyklą prie Rygos katalikų bažnyčios.
- 1905 09 16 pradėjo lankyti pirmąją Rygos Aleksandro gimnazijos klasę.
- 1912 pašalintas iš gimnazijos už lietuvių moksleivių tautinę veiklą.
- 1913 mokėsi provizorių kursuose prie Tartu universiteto.
- 1913–1914 Tartu ir Rygos vaistinėse dirbo provizoriaus padėjėju.
- 1915 01 išvyko į Maskvą, mokėsi praporščikų mokykloje.
- 1916 mokėsi Gatčinos

kulkosvaidininkų mokykloje, tarnavo 57-ajame pėstininkų pulke.

- 1917 02 apdovanotas Šv. Onos kevirtirtojo laipsnio ordinu už narsumą.
- 1917 05 11/12 organizavo XII armijos lietuvių kareivių suvažiavimą Valke.
- 1917 12 28 išrenkamas laikinuoju Atskirojo lietuvių bataliono Vitebske vadu.
- 1918 05 15 su grupe buvusių Atskirojo lietuvių bataliono karininkų iš Vitebsko išvyko į Lietuvą.
- 1918 07 kaip Lietuvos Tarybos įgaliotinis vyko į Oršą rūpintis lietuvių tremtinių grįžimo reikalais.
- 1918 11 grįžo į Vilnių ir įsijungė į Lietuvos kariuomenės organizavimo darbus.
- 1918 11 24 skiriamas ministro pirmininko ir krašto apsaugos ministro adjutantu.
- 1919 01 25 paskirtas 1-ojo pėstininkų pulko vado pavaduotoju Alytuje.
- 1919 02 03 perėmė laikinai einančio 1-ojo pėstininkų pulko vado pareigas.
- 1919 02 12 išleido įsakymą dėl 1-ojo pėstininkų pulko ginamo baro sustiprinimo; išvyko į barą ir organizavo Alytaus gynimą nuo puolančios rusų kariuomenės.
- 1919 02 13 nuo priešų kulkos žuvo ant Alytaus tilto.
- 1919 02 14 palaidotas Alytaus šv. Liudviko bažnyčios šventoriuje.
- 1919 04 28 iškilmingai perlaidotas Alytaus miesto kapinėse, prie Šv. Angelų Sargų bažnyčios.
- 1922 02 13 Kauno miesto taryba nutarė Didžiąją gatvę (Šančiuose) pavadinti Karininko Antano Juozapavičiaus prospektu. 1990 06 ši gatvė vėl pavadinta Antano Juozapavičiaus vardu.
- 1922 08 01 pašventintas paminklas karininkui Antanui Juozapavičiui Gelvonuose. Vėliau paminklas išardytas ir pervežtas į Alytų.
- 1922 08 20 Alytaus kapinėse iškilmingai atidengtas paminklas karininkui Antanui Juozapavičiui.

- 1922 12 08 po mirties apdovanotas Vyčio kryžiaus ordinu.
- 1926 po mirties apdovanotas Čekoslovakijos ordinu „Valečný kryž“.
- 1929 10 21 po mirties apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu.
- 1930 06 29 Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Alytaus skyriui suvažiavime suteiktas Karininko Antano Juozapavičiaus vardas. Šis skyrius 1931 m. įsigijo vėliavą, kurios pašventinimas įvyko 1931 11 22.
- 1937 12 15 Alytuje atidarytas karininko Antano Juozapavičiaus tiltas per Nemuną, o žuvimo vietą žymi metalinė lentelė su užrašu: „Čia žuvo kar. Antanas Juozapavičius“.
- 1938 01 29 Alytuje atidaryti Karininko Antano Juozapavičiaus vardo paminkliniai Šaulių namai.
- 1938 karininko Antano Juozapavičiaus pavardė įrašyta Vytauto Didžiojo karo muziejaus kriptoje Nepriklausomybės kovų aukoms atminti.
- 1939 09 08 Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje atidengtas karininko Antano Juozapavičiaus paminklinis biustas. 1991 02 šis biustas atstatytas.
- 1939 06 24 Lietuvos šaulių žurnale „Trimitas“ publikuota Latvijos nepriklausomybės kovų dalyvio, karininko, rašytojo Raimondo Bėbrio poema „Baltasis raitelis“ (apie karininką Antaną Juozapavičių).
- 1939 08 19 Alytaus 1-oji šaulių kuopa pavadinta Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių kuopa.
- 1945 Dainavos apygardos Dzūkų rinktinėje buvo įkurta Karininko Antano Juozapavičiaus grupė. Nuo 1947 m. ši grupė priklausė Šarūno rinktinei. 1949 m. Karininko Antano Juozapavičiaus grupė pavadinta tėvūnija.
- 1970 12 06 Klivlende (JAV) įsteigta šaulių kuopa pasivadino Karininko Antano Juozapavičiaus vardu.
- 1989 02 13 minint 70-ąsias Antano Juozapavičiaus žuvimo metines prie jo vardu pavadinto tilto

pastatytas atminimo kryžius. Iš naujo nuliedintos ir pašventintos bareljefinės plokštės.

- Nuo 1989 kasmet Alytuje vyksta tradicinis Tarptautinis Lietuvos karininko Antano Juozapavičiaus atminimo džiudo turnyras.
- 1990 Juozapinės kalno papėdėje, netoli Krėvos pilies, pastatytas paminklinis akmuo su Antano Juozapavičiaus žodžiais: „Aš esu lietuvis. Tai yra mano garbė“.
- 1991 10 25 Alytaus miesto valdybos potvarkiu Alytaus apskrities šaulių rinktinei suteiktas karininko Antano Juozapavičiaus vardas.
- 2002 12 31 Antano Juozapavičiaus kapas įtrauktas į Lietuvos Respublikos Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą.
- 2005 08 atidengtas paminklas, skirtas karininkui Antanui Juozapavičiui, pastatytas gimtojoje sodyboje Švokštonių kaime. Ant lauko akmens paminklinėje lentoje iškalti žodžiai: „Šioje sodyboje gimė ir augo karininkas Antanas Juozapavičius 1894.02.13 – 1919.02.13“.
- 2009 06 15 karininkui Antanui Juozapavičiui suteiktas Alytaus miesto garbės piliečio vardas (po mirties).

- 2010 06 Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Alytaus skyriui gražintas Karininko Antano Juozapavičiaus vardas.

Be daugybės straipsnių Lietuvos ir išeivijos spaudoje, apie Antaną Juozapavičių dar buvo išleistos atskiros knygos:

- 1923 m. Petras Biržys „Karininkas Antanas Juozapavičius“;
- 1926 m. Karolis Dineika „Lietuvos karžygys Antanas Juozapavičius“;
- 1994 m. Jonas Aničas „Karininkas Antanas Juozapavičius, 1894 02 13–1919 02 13“;
- 2004 m. Jonas Aničas „Karininkas Antanas Juozapavičius, 1894 02 13–1919 02 13“ (2-asis papildytas leidimas).

ASMENYBĖS BRUOŽAI

Karininkas Antanas Juozapavičius – tai pirmasis Lietuvos kariuomenės karininkas, žuvęs Nepriklausomybės kovose.

Išeivijoje, Čikagoje leistas „Kario“ žurnalas 1960 metais taip pat vaizdžiai aprašė karininko asmenybės bruožus: „Antanas Juozapavičius

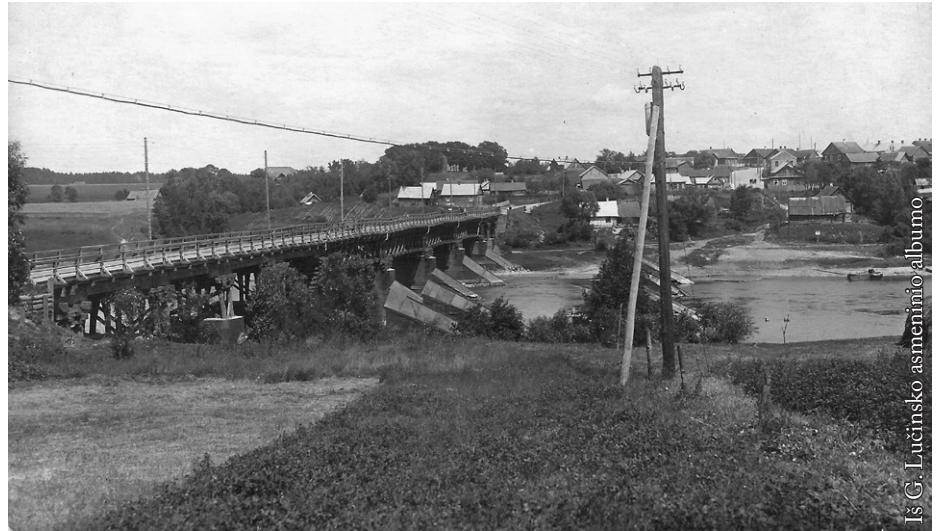

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Alytaus karininko Antano Juozapavičiaus skyriaus vėliava. 1931 m.

turėjo visas gero karininko ypatybes. Buvo griežtas, drąsus, energingas ir iš dalies – politikas. Pvz., 1917 metais Petrograde poručikas Antanas Juozapavičius iškvieta į dvikovą lenką karininką Judzentovičių už Lietuvos ir lietuvių karininkų garbės įžeidimą ir apšmeižimą. Tačiau pastarasis pabėgo ir dvikovos išvengė. Karininkas Antanas Juozapavičius ne vieną karininką buvo iškvieta į dvikovą. Bolševikams paėmus Rusijoje valdžią, karininkas Antanas Juozapavičius visur vedė su jais derybas, kur tik reikėjo ginti Vitebsko lietuvių bataliono reikalus.

Griežtumo pavyzdys prisimintinas, jam jau esant Gedimino pulko vadu Alytuje: viena kuopa be karininkų atėjo į pulko štabą reikalauti, kad iš daboklės būtų paleisti suimtieji kareiviai. Karininkas A. Juozapavičius nieko neatsakė, tik griežtai sukomandavo: „Dešinėn, žengte marš!“ ir visa kuopa, kaip vienas, pasisuko ir nuėjo.

Antras atsitikimas: 1-ojo pėstininkų pulko užuomazga stovėjo Alytuje, Vilniaus pusėje, Saratovo ir pionierių kareivinėse. Nakties metu buvo siuntinėjami patruliai iki Nemuno. Kauno pusėje daugiau šeiminkavo vokiečiai, kurie buvo užėmę artilerijos kareivines. Vieną naktį keletas vokiečių atėjo į mūsų pusę ir pradėjo daryti kratas pasiplėšikavimui. Žmonės pasiskundė mūsų patroliams. Šie nuėjo ir norėjo vokiečius sulaukyti. Vokiečiams pasipriešinus, vienas vokiečių buvo nušautas, o kiti suimti, pristatyti į mūsų pulko štabą ir uždaryti į daboklę. Vokiečiai įteikė lietuvių pulkui ultimatumą tuojau paleisti jų suimtus kareivius. Ultimatumas buvo paremtas nemažu būriu jų kareivių su kulkosvaidžiais. Antanas Juozapavičius įsakė išstatyti mūsų sunkiuosius kulkosvaidžius ir užimti poziciją. Ultimatumas buvo atmestas. Vokiečiai, nieko nepesė, pasitraukė. Vėliau jų kareiviai buvo paleisti.“

Alytaus tiltas, ant kurio 1919 02 13 žuvo karininkas Antanas Juozapavičius. 1930 m.

DĖL PAMINKLO

1929 metais Alytaus miesto savivaldybė, tvarkydama gatves kairiajame Nemuno krante, netoli tilto, prie gatvių išsišakojimo, padarė trikampį ir aptvėrė jį geležine tvora. Tą vietą paskyrė ant Alytaus tilto nuo bolševikų kulkos žuvusio 1-ojo pulko vado karininko Antano Juozapavičiaus paminklui statyti. Šauliai miškininkai šį trikampį išlygino, apšodino medžiais ir krūmais, viduryje palikę vietos paminklui.

Štai kaip šaulių žurnale „Trimitas“ (1930 11 27, straipsnis „Originaliausias karininkui Juozapavičiui paminklas“) aprašomas paminklo projektas: „Pasak kapitono Antano Petruškevičiaus, kilusi mintis pastatyti tokį paminklą, kuris būtų ne tik originališkas, bet ir didingą ūpą žiūrovui keltų. Paminklas manoma pastatyti milžiniškos žvakės pavidalo, ne mažiau kaip 10 metrų aukščio iš smulkių Dzūkijos krašto akmenų. Akmenis, atatinkamos iškilmės proga, turės atnešti visos apskrities visuomenė, pažymėdama tuo vienybę ir pasiryžimą. Paminklas stovės ant trikampiškos papėdės, bus apvalus, į viršų tolygiai smailėjas. Pats viršus užsibaigs iškeltu kardu. Paminkle bus didelis karininko Juozapavičiaus bareljefas su tinkamu parašu. Papėdėj

bus atatinkami paminklo dvasiai šūkiškai ir be to dar užrakinama kamaraite, kurioj būtų įdėtas paminklo atidengimo aktas, aukotojų pavardės ir visų prie paminklo statymo prisidėjusių šokių ar tokiu darbu ta proga pareiškimai. Paminklas bus gyvas veiksnys, kuris mums teiks stiprybės, telks vienybėn ir skatins siekti Lietuvos išlaisvinimo tikslo.“

Toks paminklas nebuvo pastatytas, tačiau 1936–1937 m. pastatyti ir 1938 01 29 d. Alytuje atidaryti Karininko Antano Juozapavičiaus vardo paminkliniai Šaulių namai, kuriuose 1939 m. vasarį įrengtas kambarys su ekspozicija, pasakojančia apie jo gyvenimą ir veiklą.

Vis dėlto 2019 m. planuojama pastatyti Alytuje paminklą Antanui Juozapavičiui, nes likimas visiems laikams susiejo miestą su šio karininko vardu. Mūsų miestas, galima sakyti, tapo karžygio atminimo centru.

**PARDUODU
TUŠČIUS AVILIUS.**

Tel. 507 823 760

Valdo Žilionio nuotr.

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2016 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Kitos užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2015 09 10 – 09 25

Pastarųjų savaitių pagrindinė tema visos Europos žiniasklaidoje – pabėgėliai, tūkstančiai plūstantys į Europą. Lietuvoje kalbėta apie tą patį.

Lietuvos politikai iš širdies ar dėl savireklamos dažniau garsiai kalba apie tai, kad Lietuva neturėtų būti abejinga nuo karo bėgantiems žmonėms. Tačiau tarp gyventojų užuojautos ir pritarimo, kad šalis turėtų priimti per tūkstantį pabėgėlių, daug mažiau. O pritariančiųjų dar sumažėja, kai paaiškėja, jog čia, kaip žada politikai, atvykusiems atrinktiems žmonėms bus skiriama 600 eurų per mėnesį, bus pasirūpinta jų būstu bei darbo vietomis. Lietuviai lygina savo atlyginimus, pensijas, būstus.

„Pabėgėliams eurų negailės: bus skiriamos pavydėtinos išmokos“, – rašė Delfi.lt. „Lietuva dūzgia it bičių avilys, nes 600 eurų suma, kuri kas mėnesį numatyta pabėgėlio globai, yra beveik du kartus didesnė už minimalų atlyginimą, kurį gauna nemažai dirbančių lietuvių. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lygių galimybių skyriaus vedėja Eglė Čaplikienė suskubo patikslinti, jog 600 eurų pabėgėliams nebus išmokami grynaisiais kas mėnesį. „Į šią sumą įeina visos integracinės priemonės, įskaitant maitinimą, apgyvendinimą, taip pat ir jam mokamas išmokas. Užsieniečiui, gavusiam prieglobstį Lietuvoje, integracija pradedama teikti Pabėgėlių priėmimo centre. Čia jis aprūpinamas gyvenamąja patalpa, būtinaisiais buitinais reikmenimis, drabužiais, padedama užsieniečiui susipažinti su gyvenimu Lietuvoje, mokoma lietuvių kalbos, visuomenės pažinimo, padedama įgyti profesiją, užsienietis

gauna pašalpą maistui ir smulkioms išlaidoms – 71 eurą“, – teigė E. Čaplikienė. Paklausta, kiek pinigų išlaidymui turės skirti Lietuva iš savo biudžeto, SADM atstovė tikslų skaičių kol kas pateikti negalėjo.

Birutė Vėsaitė, socialdemokratė, Seimo narė, portale 15min.lt jausmingai rašė, jog „pabėgėlių krizė – solidarumo ir pilietiškumo išbandymas Lietuvai ir Europai“. „Kruvinas ir baisus pilietinis karas Sirijoje, kuris nors ir vyksta toliau nuo geografinių Europos Sąjungos ribų, tačiau sukelia neregėto masto humanitarinę katastrofą ir masinę pabėgėlių krizę. Prieš ją Lietuva taip pat negali užmerkti akių.

Visi supranta, kad Europos Sąjunga sunkiai begali suvaldyti šią krizę, tačiau ir galimų sprendimų nėra daug. Atitverti visą Europą spygliuota tvora – ne išeitis. Pietų Europos valstybės, spręsdamos pabėgėlių problemą, prisiima neproporcingai didelę našta ir natūralu, kad pagalbos bei solidarumo reikalauja ir iš kitų Bendrijos valstybių.

<...> Sunku suprasti, kodėl mūsų valstybės piliečiai, patys per pastarąjį amžių patyrę valstybės praradimo krizę, buvę priversti bėgti nuo karo bei okupacijos siaubo, bijo, kad mūsų valstybę sugriautų keli šimtai nuo siaubo savo tėvynėje bėgančių žmonių.“

Prieš tai ši politikė į Lietuvą pabėgėlius viliojo laikydama rankose plakatą „Mūsų namai – jūsų namai“. Tačiau po kelių dienų „Respublikos“ paklausta, ar kviečia pabėgėlius į savo namus, jau bandė išsisukti nuo tiesaus atsakymo: „Kiek reikės politiškai, aš tikrai visaip prisidėsiu, o dėl fizinio apgyvendinimo, tai mano būstas yra Kaune, ir, turint omenyje

užimtumą, nežinau, kaip ten bus. Bet turiu keletą bičiulių, kurios turi, pavyzdžiui, tuščią namą ir tikrai norėtų pasiimti šeimą ar dvi. Reikia turėti atjautos...“

Tuo metu politologas Kęstutis Girnius Delfi.lt kritikavo numatomą nuolatinį privalomųjų kvotų mechanizmą, kuris automatiškai galiotų ir ateityje. Čia jis įžvelgė net pavojų šalies suverenumui: „Reikia rodyti gailestingumą ir solidarumą, bet reikia ir raudonųjų linijų. Jei būtų įvesta tvarka, pagal kurią didėjant bėglių skaičiui automatiškai didėtų į Lietuvą siunčiamų bėglių skaičius, Lietuva nebevaldytų savo sienų. Tokiu atveju ne Vilnius, bet Briuselis nutartų, kas gyvens Lietuvos teritorijoje. Nedaug lieka iš suverenumo, jei gyventojų sudėtį lemia kitų šalių biurokratai ar politikai. Be to, suverenumo būtų atsisakoma ne laisva valia, bet pasiduodant dideliame spaudime.“

<...> Yra tik maža tikimybė, kad bėgliai pasiliks tose šalyse, į kurias jie bus siunčiami. Turtingųjų Vakarų šalių trauka yra tokia stipri, tad sunku įsivaizduoti, kad pasiliks gyventi nepageidaujamos šalyse. <...> Bet priešindamiesi privalomoms kvotoms, turime prisiminti, kad ES yra itin svarbi Lietuvai, ir kad be ES gyvenimas būtų gerokai nykesnis.“

Tarp nuolatinių rašinių žiniasklaidoje apie pabėgėlius netikėtai pavyko įsiterpti premjerui, socialdemokratų vadovui Algirdui Butkevičiui: portalas 15min.lt išspausdino straipsnį „Premjero žentas turi savo „ministeriją“: valstybės sukrauti pelnai ir įtarimai nešvariais žaidimais“. Jame rašoma: „Stambūs valstybiniai užsakymai ir solidus pelningumas. Tokiais pasiekimais kelerius metus

žibėjo ryšių su visuomene bendrovė „Ministerium“, tiesiogiai susijusi su artimiausia premjero Algirdo Butkevičiaus aplinka, o nuo šių metų – ir su jo šeima. Tačiau dabar įmonės pergales parūpo ir Konkurencijos tarybai. Premjero žentui Evaldui Vaitasiui priklausanti įmonė įtariama karteliu.

<...> Gali būti, kad „Ministerium“ po šio tyrimo sulauks ir daugiau valstybinių priežiūros institucijų dėmesio. Šią vos trejus metus – arba tik šiek tiek ilgiau nei A. Butkevičiaus Vyriausybė – veikiančią įmonę valstybiniuose konkursuose lydi neregėta sėkmė. „Ministerium“ vidutinis pelningumas siekia apie 25 proc., didžioji dalis įmonės pajamų – iš valstybės institucijų (tarp jų – ir socialdemokratų kontroliuojamų ministerijų) viešųjų pirkimų.“

Premjero reakcija buvo netikėta. Kitą dieną kai kuriose žiniasklaidos priemonėse pasirodė Vyriausybės vadovo asmeninėmis lėšomis inicijuotas atsakymas: „Esu principingas ir branginu man parodytą žmonių pasitikėjimą, ir jokiū būdu negalėčiau pavesti savo politinių bendražygių, tad niekaip neįtakojau jokio savo šeimos nario veiklos. Akivaizdu, kad rinkiminė kampanija prasideda labai anksti – naudotis mano šeimos nariais kaip įrankiu politinėje kovoje yra labai žema.“ O susitikime parlamente su Liberalų frakcijos nariais pažadėta: „Aš šito klausimo taip nepaliksiu, čia yra mano asmeninės ambicijos įžeistos“. Ir užsiminė, kad net gali būti parašytas skundas Europos Žmogaus Teisių Teismui.

Tokia premjero netikėta reakcija paskatino Andrių Tapiną portale Delfi.lt parašyti: „Palyginus su kitais politinio elito skandalais, „Ministerium“ atvejis yra tiesiog niekinis.

<...> Premjero ir jo aplinkos reakcija buvo tokia netikėta ir aštri, kad visuomenė net atsilošė, o komunikacijos specialistus turėjo ištikti šokas. Butkevičiaus reakcija buvo visiškai neadekvati. Kalbos apie užgautas

asmenines ambicijas, jau dirbančius advokatus, kurie čia tuoj visus elgetom paleis, galimybė kreiptis į Žmogaus Teisių Teismą.

<...> Žiniasklaidos atstovai žvelgia į siautėjantį premjerą, prilaiko atvirus žandikaulius ir klausinėja vieni kitų – kodėl čia taip? Tai gal vis dėlto yra kažkur šuo pakastas?

Iki išnaktų turbūt degė šviesa premjero kanceliarijoje, iki paryčių atsakomuosius ėjimus planavo stipriausi jo komunikacijos patarėjai. Ir suplanavo. Didžiausiame šalies dienraštyje ūmai pasirodo cukraus vatos saldumo interviu su premjero žmona, kurios nestebina atakos prieš jos šeimą. Skaitai jį ir galvoji, kaip netoli dar mes, broliukai, nuėjome. Ir kokius grindjuostinius komunikacijos metodus naudojame. „Vyriausybė sėkmingai sprendžia paveldėtas problemas, o jo vadovaujami socialdemokratai – populiariausia partija Lietuvoje“, „jei rinkėjai išreikš didelį pasitikėjimą jo vadovaujama partija ir juo“ – sako ponija Janina. O tu supranti, koks tai feikas, kaip dirbtinai viskas skamba.

<...> Dar labiau premjeras „įklimpo“, kai po keleto dienų klausinėjamas Seime jau kitaip kalbėjo apie žento pirktas akcijas.“

„Algirdas Butkevičius išsizada savo žodžių apie žento išsimokėtinai pirktas „Ministerium“ akcijas“, – skelbė antraštė portale 15min.lt. „Premjeras išsizada savo žodžių apie žento Evaldo Vaitasiaus įsigytą 50 proc. viešųjų ryšių kompanijos „Ministerium“ akcijų paketą. Praėjusią savaitę viešėjęs Liberalų sąjūdžio frakcijoje A. Butkevičius pasakojo, kad žentas už akcijas mokėjo dalimis, tačiau Seime šių žodžių jau išsizadėjo. Kiek E. Vaitasius mokėjo už „Ministerium“ akcijas, premjeras vėl nepasakė.

<...> Dar praėjusią savaitę premjeras kalbėjo taip: „Žinau, kad buvo susitarta, jei aš teisingai supratau, per keletą kartų sumokėti. Vienais

metais tiek sumoka, nes jis, reiškia, neturi tiek pinigų. Antrais metais, kadangi pelninga bendrovė, tiek ir trečiais... Negaliu atsakyti, ar ten trejus, ar ketverius metus. Bet viskas vyko skaidriai.“

Kaip tokiais atvejais dažnai būna, premjeras atsakydamas ėmė kaltinti žiniasklaidą neteisingu citavimu. „Pirmiausia aš norėčiau pasakyti, kad vyko diskusija šiuo klausimu. Juk diskusija, tai ne tiesiogiai klausimas. Gal galėjo pirkti ir keliais etapais. Buvo pasakyta, kiek aš turiu informacijos ir kiek žinau, kad tokie pokalbiai anksčiau vyko, kad gal ir galėjo. „Gal galėjo“ žodžių kažkodėl nėra. Būtų labai įdomu pasiklausyti, jeigu buvo padarytas įrašas“, – kalbėjo A. Butkevičius. Opozicija kol kas nežada šio klausimo pamiršti. Taigi panašu, kad ši istorija dar turės tęsinį.

**PARDUODAME
AKMENS ANGLĮ
patraukliomis kainomis.**

Perkant daugiau kaip 4 tonas
tonos kaina 570 zł.

Juozas Zubavičius,
Seinai, Konarskio g. 4
Tel. 606 459 579,
87 5173 137

**PARDUODAME
MALKAS KURUI**
(sukapotas arba supjautas),
grūdus ir šiaudus.
Pristatome į vietą.
Išrašome sąskaitą.

Tel. 00370 68212786,
el. p. vidas5@takas.lt